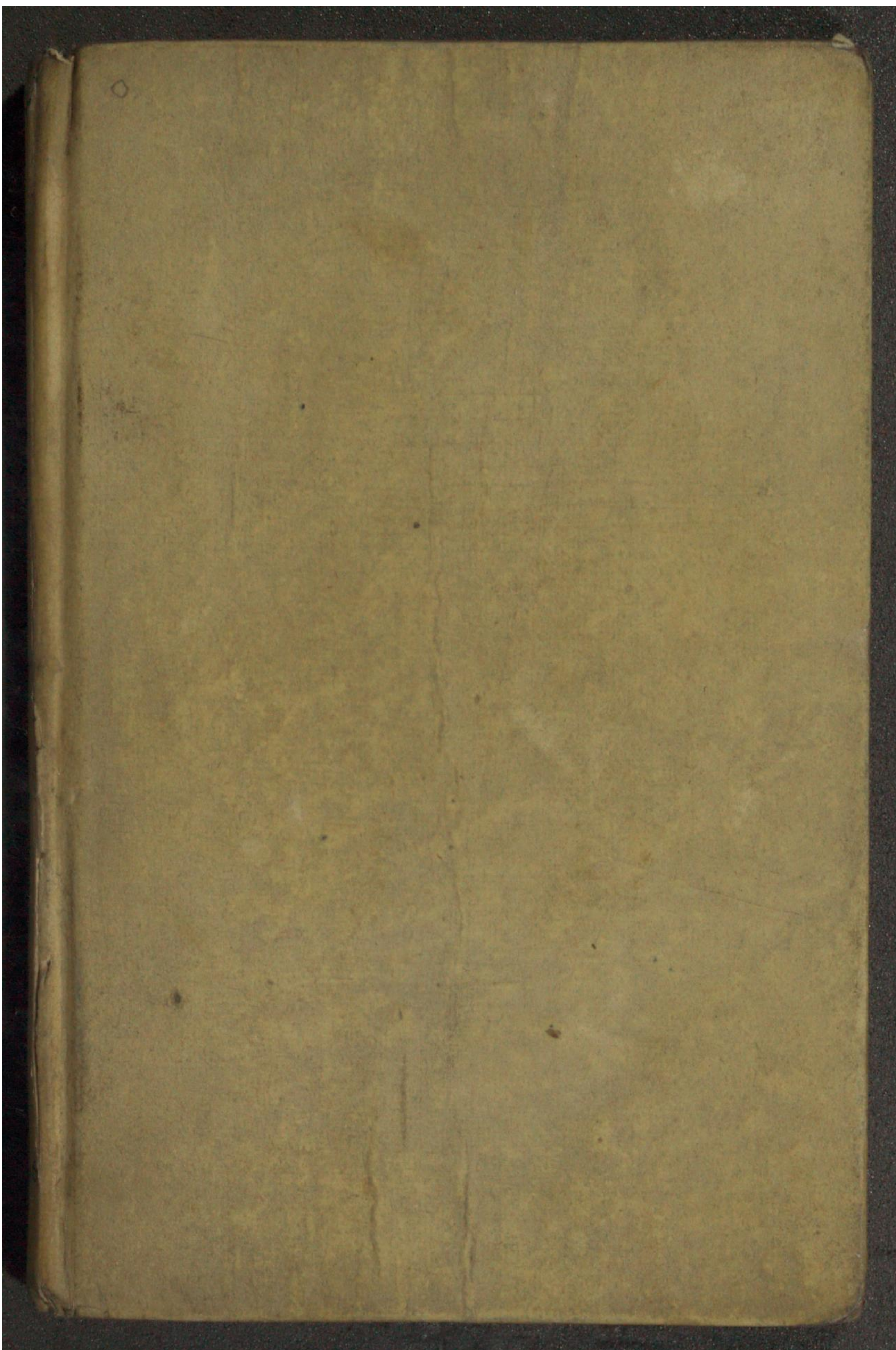
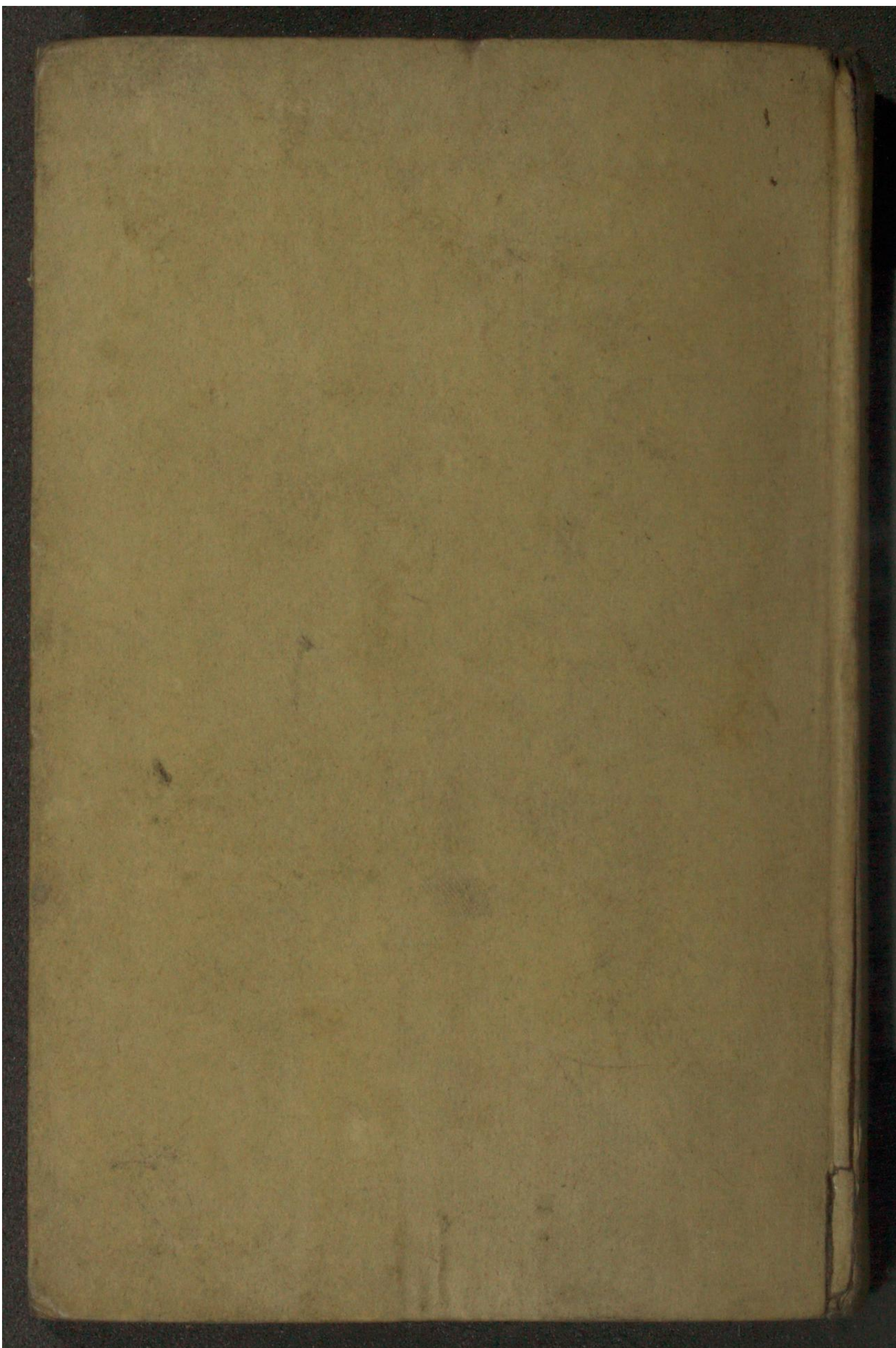

1545
Ravenna

Prokesch, Suppl. p. 5 [illegible]

Prokesch I, 15

40 [illegible]

Tommaso

Rangoni

(pseud. Thomas

Philologus)

The author lived from 1493—1577. He was physician, mathematician, astronomer and physicist, and taught at the university of Padova and possibly at Bologna and Rome. Afterwards he practised medicine at Venice.

Dedicated to the count Guido Rangone, a celebrated general, whom the author had accompanied on his military expeditions in his capacity as physician. He possibly had given him his surname Rangone.

Proksch I, 15 and Suppl. I, p. 5. Tiraboschi quotes other editions.

Interesting and scarce booklet on syphilis, containing also some chapters relating to America: Aqua ligni, De ligno Indiae, etc. (unknown to Harrisse). At the end a letter De depilativa et dentativa, where also allusion to America is made.

THOMAE PHILOLOGI RAVENNA.

Mali Galeci Sanandi, Vini Ligni, & Aquæ: Vnctionis, Ceroti, Suffumigij, Præcipitati, ac Reliquorum.

MODI OMNES.

VENETIIS M. D. XLV.

DE MORBO EPIDEMICO, THOMÆ RAVENNA Illustrissimo ac Excellentissimo Comiti Guido Rangono, Francisci Francorum Regis Christianissimi Locumtenenti Generali.

VEMADMODVM Tua singulari ac prestanti armorum uirtute Excellentissime Vice Rex (Neq; frustra, uelut se iactauerat Magnus Pompeius) pulsato terram pede repente duodecim millium peditum ac quingentorum equitum exercitu comparato, per medios hostes unoq; breuissimo oculi ictu tentata Ianuæ expugnatione, Taurinum liberum reddens, Salutiarum Marchionatum occupans, Pulcherrimis quampluribus uictorijs hostibus cessis ac fugatis resistens, Galliam ab inaudito ac graui obsessu liberasti, Ita ego quoq; tuæ excellentiæ Alumnus, uelut tu ipse, factis tenus uerbis procul, literarum gloria ab infami Morbi nomine Nobilem atq; illustrem Gallorũ gentem ui omni liberare tentans, nulli conuenientius ac aptius quàm celsitudini tuæ Breuem librum istum, nam sicuti iura ac Sanctæ leges, ita Medica Artium præclarissima satius, quæ non uerbis corpora sanat, longis uerborum ambagibus absolui cupiens, dicare ualui.

De Mali Galleci ortu, & Nomine.
Cap. primum.

Orbus quidem Gallecus uocatus nouius recētiumq; cæteris morbis præter nomen, nihil, nec id quidem, mihi habere uidetur. Nam eandem naturam unde gignitur, quam cæteri morbi habet. Naturam autem, causamq; nouam ac recentem, ut quod ante gallorum aduentū in italiam maioribus nostris non innotuerit, & quod anno Christi MCCCCXCIIII. mense octobris belli initio italici, Rapalo Ianuensium loco, Caroli octaui Regis Francorum maximum exercitum equitum XV millium ac peditum LX Vlcera incurabilia, Pustulæ, Dolores, Tubera Ac Tabes occupauerint, Militi enim cuipiam Diui Lazari Xenodocheum depredanti intersectis infirmis, abreptis ac diuenditis lectis & culcitris denario solum aureo, breuissimo temporis spatio at perexiguo potius momento in Palmæ manus medio diuino miraculo natum est Vlcus, toto corpore dein pustulis cooperto, atq; uniuersim confecto doloribus, ut ab his uulgo Tabellæ, à Thuscis Bulle, à Longobardis Brogiole, ab Hispanis dicerētur Lacbones. Qua re quippe contagiosa prius nequaquam cognita breui toto Francorum exercitu disseminata, à quibus malum Francicum seu Gallicum postea nomen transtulit, Ab eis licet, quoniam Italiæ prius inceperit uel palam sese ostentarit, Italicus, & Neapoli manifestum factum fuerit, uel inordinato diuersorum obsoniorum copioso militum regimine, ac hominum immunditiæ, aut praua potius aeris qualitate, & si, Neapolitanos (inquiant) calce uinum, à quibuscunq; nec tantum à Gallis quamplurimum desideratum, corrupisse: Quo

in uenis putrefactus sanguis huius egritudinis causa extitit, ueluti & Aquę, quę à nullis gentium tanto expetitur desiderio, euo nostro anni M D XXVI Petri Nauarræ industria retenta, ne urbis molendina farinas conficerent, regurgitante, ac pręsente excellentissimo Comite Guido Rangono corrupta. Licet is ingeniosissimus ac causarũ naturalium diligentissimus indagator. Venetijs domo uitturia ualentiorem ac propriam magis adduxerit causam approbantibus Neapolitanis, me præsente, ac illustri comite Ioanne Francisco Gambareo litteratissimo uocatis, Permaticam idest negociorum trium mensium cessationem singulis quidẽ semper ac perpetuis annis Neapolitano Regno constitutam, ob prauasq; Aeris fieri qualitates, ut eo tẽpore nullus in quodauis forum uocari queat ulla neq; ualent ori in ius quodquã obstringi causa, Præstantissimus Francisci christianissimi Francorum Regis Locumtenens Dominus de Lotrech cum exercitu ferè octuaginta hominum millia deperijt, Neapolitanus dicatur Morbus: quodq; nouos Italię aduenisse morbos prioribus sæculis ignoratos antiqua etas crediderit, Testetur siquidẽ à Plinio cap. primi. XXVI naturalis historię ante Tiberij Cæsaris. III. Romanorum imperatoris principatum, non modo Italiæ sed uniuersæ fermè Europæ Lichenas Mentagram ue incognitas fuisse: atq; elephantiasim usq; ad magni Pompei Tempora nunquam Italia comparuisse, dein breui, Sicut excelsi tertio Ignotus autem penè in Italia frequentissimus quibusdam regionibus is morbus quem elephantiasim græci uocant, ablatam esse, uelut Germursa priscis temporibus oblitterato nomine extincta, sicuti nec Colum quisquam magna ciuitatis ambage prior impe

ratore ipso sensit. Vt mira statim hominum superstitione, uel sancto Meuio quidam, seu diui Rochi morbo, Alij Scabiei Iob attribuant, quo malo ex Suetonio C. Augustum maculato semper pectore & aluo ursæ cœlestis modo ordine genitiuis quidem notis ac stellarum numero, Papulis quoque affectum Euagrium Monachum ad quem sunt Hieronymi Epistolæ, quiq; religioni utilia quamplurima cõposuit, Germania circa annos Christi CCCLXXXVIII Laborasse creditur per deserta frigus immoderate ferentem ac cruda manducantem, Vt de consimili morbo consilio LV iamdiu Vgo Senensis disseruerit. Verumenim constat Morbũ hunc neque propter hæc peregrinum esse, nec cæteris nouius ac recentius quicquam habere, Si ex hippocrate omnia priscis tẽporibus inuenta sint, Ac uere siquidem manie, Melancolie, epilepsiæ, sanguinis fluxus, squinantes Corrize, Branchi, tusses, Lepræ, Lichenes. Proprium autem Aegyptijs erat ex Plinio ac ex Lucretij poetæ antiquissimi. VI. est Elephas morbus qui propter flumina Nili Nascitur in Aegypto in Media neque præterijt unquã, Atque Deuteronomij cap. xxvij. Moses percutiat te dominus ulcere Aegypti ita ut curari nequeas, & Alibi, ulcere pessimo in genibus ac suris sanariq; non possis à planta pedis usque ad uerticem tuum, Ex prisca dein medicina Plurimi quoque hactenus totam medicinam sciuisse uidentur, Ac ex Principe incidenter. ij. canonis cap. de olibano arabica & fideliori interpretatione ponitur morbus compositus ex doloribus & pustulis uerucæ instar ac deambulantis formicæ, Ex Pauli quoque prohemio, non qui ueteribus eorum quæ ad artem spectant prætermissum quicquam putem, non tam recte quàm absolute etiam illis ad un-

guem omnia ellaborata censeo, Dein antiquissima Gallorũ Gens ex Diodoro à Galate Herculis filio originem trahens, Francorum enim meminit Cicero ad Atticum, ante Annibalis aduentum in Italiam quinquies alpes traiecit. Primum celte prisco Tarquinio regnante, Secundo Cenomani, Postea Boij, Demum Camilli tempore Senones, qui in Græciã quoq; apud Bisantium ac delphos Vbi imbre grandineq; ad unũ extincti sunt, atq; in Asiam Gallogreci dicti, permearũt. Postremo. iij. Pirrhi in Italiam aduentus anno, Dein Theodericus primus Rex anno Christi. CCCCLXXXIIII. cũ cetuaginta armatorum millibus. Ac post eum Pipinus anno. VCCLI. bis traiectis Alpibus cum exercitu Aistulphũ longobardorum Regem Stephano. ij. Pontifici Exarchatum Rauennæ & quicquid ferè in Italia ceperat petri clauibus cedere coegit. Postea Carolus Magnus contra Desideriũ Longobardorum Regem ab Hadriano Pontifice adcersitus, post hæc contra Saracenos, Dein Italiam adijt contra Araisum Beneuentanum Ducem in Romanum Pontificem insurgentem, Leonem tertium quoq; à Romanis expulsum tertio Italiam ueniens restituit, Pro quibus meritis Imperator primũ consultatus, Quod annis CCCXXX. occidenti cessauerat, Qui etiam Hierosolymas ex Iacobo de uoragine recuperauit, Deinde Bernardus Italiæ Rex, Ac anno VCCCXV. Ludouicus pius, Ludouicus quoq; Secundus Nicolai primi creationi interfuit ac Mediolani decessit, Carolus etiam Secundus Caluus a Leone quarto, contra Saracenos urbis Mœnia iam tenentes, & denuo à Ioanne. VIII. Pontifice anno VCCCLXXX. uocatus, Rodulphus dein contra Berengarium, Postea Robertus Sanctus, Demum Ludouicus Ludo-

uici filius Hierosolymas, sicut eius filius anno. MCCXXIII. Philippus Augustus, Postea Ludouicus Sanctus in Syriam peste passim castra occupante Carthagini cōtra Saracenos cum Ioanne filio interijt, Ita quoqꝫ Carolus eius frater anno MCCLXX. Philippus dein tertius Italiæ pacis auctor, Carolus VII. misit Gallorum subsidio Pannonijs & Constantinopolitano Imperatori cōtra Turchas anno MCCCCXXII. Ludouicus undecimus Romā quoqꝫ adijt anno MCCCCLXXVI. parum ante Carolum. VIII. filium, cuius, tempore uelut disseruimus Morbus hic innotuit clarius, Ludouicus item. XII. anno MCCCCLXXXXIX. bis Italiam repetit, ac tertio Neapolim, Christianissimus autem nunc Viuens Franciscus Primus ter Italiam petijt, Et nihilominus nulla historia demandatum est hoc morbo Gallos alijs Gentibus infectos magis, ac numerosius, aliquas infecisse gētes, cum horum ad unum infinita fere mortalium millia interierint pluries, Si mundum nunc quippe totum imo & nuper ut aiunt ab Hispanis uel Lusitanis inuentum, nec recte forsan, ac nouum, in quo, & alibi priori euo semper lignū Indię singularissimum remedium compertum, Iamdiu ambiat, istoqꝫ infecti quandoqꝫ educantur aluo & eque complectantur, Quomodo enim hic recens habitus, Nouaq; huius gentis cœlo eodem exhortæ, eisdemue syderibus educatæ, ijsmet semper morbis obnoxię, ni aliunde cōtagio affectæ, & quæ nuper intemperies, Caroli tempore tantum, neqꝫ ullo priori ac posteriori euo, Morbum hunc nouum produxerit, Cum nulla assignari ratio ualeat ac possit hanc repente labem nostram ita infecisse ætatem, ut nullam superiorem, aut quæ deorū uindicta, Naturales enim causæ inspectæ millies post

mundi initia eedem extitere, Sicut cęteri Morbi priori fuisse euo, uelut declarauimus, & antiquorum tempore extitisse demonstramus. Licet enim ex Galeno methodi medendi. ij. & primi. ij. ex Principe Morbi plurimis denominentur modis, utpote, uno ab eo cui primum euenere, Plurimi sunt nihilominus qui successiue diuersis temporibus simili modo uaria sortiti sunt nomina, dicta est quippe Epilepsia ex Alexandro à suis accidentibus eo quod omnem sensibilitatem captiuam teneat, ab Hippocrate sacer morbus expiatorum & incantatorum sententia, uel ex neotericis, quia partem corporis sacerrimam possidet, ubi rationalis habitat anima ut yeranoxa, Caducus quia cadit eger, Pediton quod pueris accidat, Herculeus eo Hercules uir fortissimus captus, Apud Romanos Comitialis quo occurrente, dissoluebantur comitia, Lunaticus Lunę motum sequens, uelut lepræ species, ac quamplurimi alij morbi, Cum igitur Caroli tempore contigerit nobilissimam Gallorum gentem hac epidemia infici, neq; solam, Si ea totus orbis inficiatur palàm, Nec minus horum hostes uictoria ac iniuria superiores, cum sic semper in aduersos proclametur exercitus ac à dijs imprecetur. Non mirum est, cum ad placitum sit, si nouo hoc nomine, ut appareat hostium uindicta, in opprobrium pręclarissimę gentis, Morbus is, cum nil nouius ac recentius cæteris haberet morbis Malus Gallicus corrupto uerbo denominaretur, Morbus etenim hic antiquiori uelut cætera mala genitus euo non multum distans ab articulorum doloribus, & si ad cutim lacertos, ac neruos, ossa, & epar, ac ad membra omnia magis pertineat, antiquo minime nomine carens clarius ac expressius, quinto de Morbis curandis à Galeno sic quidem

Morbi huius signum quodam manifestius de scribente Romę prænotatus. Cæterum Vlcera quæ in asperę arteriæ interiore sunt tunica & potissimum quæ summæ eius parti, quam laringam uocant, sunt uicina curationem recipiunt, Et nos non paucos eorum, qui ita sunt afflicti sanauimus, sane curationem eorum hinc maxime inuenimus in grauis huius pestilentiæ initio, Quæ utinam aliquando cesset, iuueni cuidam totum corpus ulceribus scatebat. Et paulo inferius, Atque ille quidem adolescens cum ulcus in arteria ex pestilenti Morbo haberet Sanatus est, ac post eum similiter Alij, Totū olim orbem occupauit. Primum enimuero ex Iunioribus quibusdam Hispaniam eas præsertim partes ad occidentē solem uergentes, Atque à Gallaicis seu Gallecis Hispaniæ populis Gallis finitimis de quibus Historici omnes ac Martialis, Neque Gallaico linuntur auro, sumpsisse nomen Mali Gallecí, Inde propiores Gallias, Alemaniam, Sardiniam, Siciliam, & ipsam non minus Morbis quàm Barbarorum excursionibus expositam Italiam, Dalmatiam quoque, Gręciam, ac totam fermè Europam, Asiam, & quorundam relatu Syriam atque Aegyptum ex Plinio Morborum quondam talium Genitorem inuasit. Et primum ut fit per ignobile uulgus repsit, Dein proceres sensim sollicitare incepit, Adeo nunc uulgatus, ut pestilens & contagiosus superius à Galeno, Velut epidemiarum tertio ab Hippocrate prius, sicuti cap. ij. differemus, ac à pluribus postea, quia populatim uagans, dicatur Epidemicus, & nulla terrarum, orbis pars sit illius expers. siue igitur, ut asserit constans Hippocratis & Galeni Veritas Epidemia sit, uel simplex, uel in compositione Morbus, Elephantiasis. s. ex aquilano Galeni sententia nephandæ le-

prę, quæ ſquamatio eſt ſpecies ex conciliatore differentia CLXXVII, uel ad Glauconem ſecundo uniuerſalis cancer, uelut libro quarto a Paulo, & ab Aetio, Aut ex quibuſdam Lichene, uel Aſaphati tinea. ſ. apud Arabes ſicca uel humida, aut Pruna ſeu Anthrax, uel Perſicus aut ſacer Ignis, ſeu Saracenica Scabies, Morbuſue Indicus e noua tranſlatus in/dia Mundo ac Nouo, uel ſint puſtule aeris calidi ac humidi nimis intemperie ex uaria humorum corruptione genite, aut ſit ex Huteno deprauati ſanguinis ſuppuratio in tumores uel nodos conſiccata & indurata, uel leprę ſpecies ac ſibi affinis & propinqua, aut ſit epatis mala diſpoſitio qualitate occulta contagioſa cum puſtulis quandoq;, alias cum tuberibus, ulceribus quandoq;, aliquando tantum cum doloribus, uel ex Galeno libro huic proprio colera Nigra, conſonant enim quadrant eademq; ſunt huius morbi conſubſtantialia ad hanc Sinthomata & reliqua, Aut uerius ſit Diabolicus morbus, Manifeſtum tamen eſt nouius, ac præter nomen Hoc, quod etiam antiquus eſſe probauimus, Nibil recentius habuiſſe.

Mali Epidemici Eſſentia: Cauſa: & Diffinitio. Cap. ij.

NOn ſimplex huius morbi Natura mihi uidetur, ut qui & cutim ac articulos, lacertosq; ſimul & oſſa epar ac reliqua infeſtet membra, Triaq; in ſimul morborum Genera ut ſimilium ac officialium membrorum, totiusq; corporis ex Galeno de morbo primi contineat, & à principe compoſitus diceretur. Quiq; compoſiti Morbi ſecunda primi exempla adducens Apoſtema & puſtulas protulit, At ne ex Galeno ad Glauconem à fortuna morbum curaremus

causam eius ignorantes, a Procatarticis exordiemur.
Aut enim hæreditarius morbus est, quidnã prohibet ex Hippocrate de sacro Morbo fœtum eodem modo generari quo & Parentes laborarunt, quoniam corporis partes omnes ad geniturã conferunt, Sani de sanis gignuntur Morbosi de Morbosis. Coitu enim quamplurimum concussis ac iunctu ris debilitatis ex podagrico ferè semper podagricus gignitur primi secunda Doctrina prima cap. vij. de Morbis qui ex semine hereditantur, uelut Albaras, Tinea, Podagra, Phtisis, Lepra, ac similia, Nonne temporibus nostris Præclarissima Venetorum ac Populosissima Vrbe. Vbi uelut olim Romæ Hydropici Galeni euo, Mille comperirentur huiusmodi, Plurimos nuper natos similibus Morbi huius Vlceribus, ac Nobiles nostri conspexere Medici.

Vel syderum fit influxu sicut opinãtur astrologi, utpote in Ariete uel Libra Saturno, aut ipsius ac Martis in signo Cancri coitu, atq in signo Scorpij Venere retrograda, uel binis Solis eclypsibus in Aquario, aut uerius anni MCCCC LXXXIII die XXIIII Octobris Saturni Solis ac Veneris in Scorpio pudendorum maximo Rege amplexu, Luna bis ibidem, ac Tauri ymagine priuata lumine Naturę humanæ amico summo combusto ioue, id comprobante coitu iouis Veneris Martis ac Mercurij in Libra, ut Morbum hunc partusa dicant Saturninũ ac turpem, atq sub Saturno reponant.

Seu cibo ac alijs nutrientibus sicut opinantur Aegyptij, asserentes ciborum superfluitate quoscunq creari morbos, malum chimum gignentibus, præparantibus aut prauam intrinsecam alterationem promouentibus.

Aut diuina ira uelut sentiunt Theologi malorum a No-

bis morum pœnam ac supplicium exigente, Quo Satyricus Missum ad sua corpora morbum infesto credunt à numine saxa deorum, Hęc & tella putant, Velut ob luxuriem Lepra, Ab accidia Podagra, Febris à Superbia quotidiana, & reliqua, quasi nunquam peius uixerint homines, si ex Hesiodo omnipotens pater antiquorum peruicatiam conspiciẽs Pandoram dolio Malis referto terris immiserit.

Vel contagio, sicut fit ut plurimum, atq; à uulgo sic fore tantum coitu, pudendis porosis ac mollibus quibus facile imprimitur, huiuscemodi contagio postea ad epar translato, Altero uerumenim contactu ac aliter exoritur uelut uestium, linteaminum, uel infecto cibo ac potu, infectiue osculo pluries. Lactis assumptione, seu fœtore, ac aeris inspiratione, aut aliqua cum infectis ac loci infecti mora, uel, dormitione, quoniam causę primę anteriores mouent.

Seu Aeris intemperie non absq; supradictis quemadmodum arbitrantur Medici, Anno enim quo hic morbus euo nostro pullulare uel diligentius annotari cœpit, Magnã aquarum exuberantiam uniuersa Italia fuisse Testis est Roma, Quæ Malum id primo sensit, qua tybris ita intumuit ut tota sic facta Nauigabilis, ex Pomponio hoc tetrastico, effecto postea ex Leoniceno Hexastico.

Tempore Alexandri Sexti Nonisq; Decembris
Intumuit Tybris bis Senas circiter ulnas,
Insula quęq; domus facta est medysq; repente
Circunducta uijs equabat cimba fenestras,
Deucalioneo uix tantum tempore Tellus
Diluuium passa est, latuit cum tota sub undis.

Bononia autem Rheno: Ferraria, ac Mantua Pado, Ve-

netia Athesi inundante, ut estiuus aer ad Calidã & humidã tẽperiem à Philosophis ac medicis omnium putredinum matrem deductus fuerit, Sicut antea belli Gothorum tempore ex blondo quo pestilentia ingens prodijt, ut ea Labe Pelagius Papa e uita abierit, Bonifacio quoq; quarto sublato, innata simul tota Italia fame satorum primis radicibus putrefactis, Nec autumno, obtinente omnia Luto, aliud Semen terræ potuerit mandari. Adeo semper inundationis comes est fames, ac pestilentia.

Antecedens causa ex Galeno à procatartica medicorum Introductorio constituta humorum abundantia ac mali succi, quorum Scaturigo quasi quædam à malæ affecto pullulet iecinore, aut à seipso, aut ab alio, uelut stomacho sibi chilum indebite præparanti, aut Splene, uel Renibus, non recte hũc ipsum mundificantibus, uel cerebro infectorum uerecundia catarri salsi nomine exprorrheticі Galeni, Cõmentario tertio à capite enim ad uentrem defluere potest, humor, ueluti & in fauces, Gutturq;, & pulmonem, Thoracem, & Septum transuersum, ac Lienem, Epar, & quiduis aliud, De locis namq; in homine Hippocrates malaq; præterea quæ muliebria dicuntur de locellis proficiscuntur, qui malorum omnium his causa sunt, Siquidem quouis de naturali loco moti declinent, morbum eo deferunt, siue intro cesserint, siue foras exeant.

Coniuncta ex prauo intus fiet succo ac uitiosis humoribus, uelut pituita crassa salsa baurachia seu adusta, uel colera nigra usta, aut flaua bili, aut infecto corrupto & assato sanguine, nam ex colerico ac tenuacissimo fit ex Principe & Galeno ad Glauconẽ herisipela cum quo paulus An-

thrax ex melancolico feruente ac crasso atq; malo malarum exiturarum speties deterior ignis persicus, & demum cum sit Epidemicus uniuersis fiet humoribus atq; omnibus in simul permixtis, ut cum quibuscunq; etiam morbis cognationē habeat. Quorum acutiore acoreue extra ad corporis superficiem eunte aduritur cutis & exulceratur, crudus uero lentus & crassus in artus propellitur seu figitur hisq; dolorē concitat, Tumoribus resurgentibus tuberibus innascentibus nodi colliguntur, sinuatur cutis, supra etiam caput infestatur, Et uniuersa pristina corporis constitutio alteratur, Ex Galeno enim de colera nigra natura tentans semper sanguinis mundificationem excernit quod prauum est, aliquando ad uentrem & intestina, quandoq; ad eam quę foris superficiē, quæ autem foris excernuntur subtilia insensibili transpiratione resoluuntur, uel sudore sensibilius, Crassiora calida carbones efficiunt non calida cancrum, Non tantum crassa elephantiasim ad cuius tumorem præter naturam faciendū acerbissimi hi causantur dolores & excruciationes unitatem dissoluentes, Ac cap. iiij. Apparent autem & aliter absq; febre plurimis pustule secundum cutim facte exiccatam & ingrossatam abundante melancolico humore ipsum expellente forus natura ex cuius est genere & elephātiasis, Verbo quoq; tertię partis. xxij. Mali humores de membris Nobilibus & principalibus ad cutim reducuntur unde excoriatur, & Alphi, & Lichene, ac pustule nascuntur, Alias, corpus mundificatur ulcerosis ruboribus pustulis, Arteticis quorum omnium causa mutatio est humorum de membris Nobilibus ad ignobiliora, ita enim in morbis quarto med. meth. facere Natura solet cum corpus expurgat omne excremen

tum, ad cutim trudit atq; hanc quidem ulcerat, Ignem quoq; persicum idem cum pruna ac Milliari formicæ quandoq; ex Principe sanguine Crasso, & melancolico gigni quandoq; colera melancoliæ permixta, immo capite de formica Necesse est illic esse ex melancolia & flegmate quæ admiscentur coleræ, uelut ex solo flegmate coleræ fieri quandoq; permixto confessus est Galenus. Pro uarys itaq; hominum compositu ris aliæ quoq; alijs pustule eueniūt, quibusdam atra bili, quibusdam flaua, Nonnullis pituita Salsa, uariantur q; præterea superfluitatum mixtura suo colore dignoscende, ut inter Epidemias dinumerari habeat, quibus neq; proprium Hippocrates Epidemiarum tertio consimilem & hunc fermè de tempesta annoq; pestilenti enarrans Morbum Tantus doctrina uir imposuit nomē, neq; pro uario ulcerum atq; tumorum genere prçterquam consimilia descripsit. Cum autem de quacunq; re sumatur disputatio debeat à definitione ut ait Cicero, proficisci, Idcirco si ex Galeno & Principe raro simplices humores gignant pustulas. Ex præmissis Hic Morbus Epidemicus est uaria humorum affecti iecinoris corruptione.

Morbi Epidemici signa. Cap. iij.

HAbet quippe Morbus hic si ex Galeno Morbi tertio accidens sequatur Morbum sicut umbra corpus signa Quinq; ipsum semper sed non insimul. Quam breui enim subiectum interiret & destrueretur, præterquam rarius cōcomitantia ac substantialia.

Dolores. s. uehementissimi ac atrocissimi soli uel capitis, frontis, nec modo iuncturarum, Sed artus extra quoq; omnes, aut aliorum ulla absq; differentia membrorum. Qui

& si

& si modo intendantur à Solis occasu ad noctis medium humido noctis aucto tempore ac à die calore resoluto, Nigra quoque colera ab hora diei nona ex Galeno de Dinamidibus usque in noctis tertiam, à qua usque in nonam flegmate Imperante, Huius ac binis Epidemiæ causis, sanguine enim à nona noctis in tertiam Diei, & ab hac ad nonam colera, omni augendi ratione, Magnum insuper cruciatũ inferẽtes, & modo minuantur, cum periodici sint, non tamen ut podagra & Artetica, ueras intermissiones & longas habent.

Tubera quoque Nodi Glandulæ seu instar ossium schiroses, ut sæpe numero uiderim his exeuntibus Dolores minui, retrocedentibus autem augeri, tanta est inter ipsos morbos affinitas & connexio ex celso, ut supra totum corpus infisitur, ac ossa quoque corporis cruciari dicantur.

Pustule item Sole. Quarto ulcera tantum, utraque mali moris, Sæua, Lepræ instar, fœda pro humoris prędominio, Sanguinea enim Rubea, Magna, Tumida sunt & elleuata, ac humida, Colerica citrina cum pruritu & siccitate absque tumore deambulantia, Melancolica liuida ostracosa absque sanie praua, quandoque rariora, & cum meatuum angustia humoris tenacitate Nulla, Flegmatica alba sine pruritu expansa, Latiora & Mollia Baurachio quandoque cum humore corrodentia, Primumq; uirorum ac fœminarum pudenda sedem, & obscœnas partes tum naturali humiditate ex Galeno metho. med. quinto, tum quia excrementorum canales suapte natura occasione qualibet Leuiue causa putrescere aptas, comprehendere ut nonnulli putent contagium Id nõ alio modo fieri quàm coitu posse, licet quàm pluribus alijs modis fieri disseruimus, Multos namque pueros, ac puellas

nuper fœtas & infantes uidimus hoc torqueri malo innatis in Oris angulis pustulis, Dein fronte tota, uel prius quandoꝗ Naribus Pectine, ac præcipua facie, uniuerso capite serpunt uel gutture, Aut pectore quo Asthma, uel Intestinis unde uentris fluxus, mox corpore toto occupato. Ex Galeno enim xxiij. tertij. Non modo in pudendis, sed in qualibet alia corporis parte putredines facit nimia aeris caliditas & humiditas, uelut Epidemiarum secundo, & tertio ex Hippocrate, toto anno australi humido ac molli facto anni intemperatura superfluitatum Herisipelata oris ulcera, Gutturis passiones, Pudendorum pustulas, ac exulcerationes, carbunculos, oculorum inflammationes, intus & extra Tubercula multorum intuitus corrumpentia huic morbo similia. Nunc ostracosa, Nunc cruda, Nunc uirulenta, Nunc Arida, Nunc fœda, quibusdam etiam Morbi diuturnitate fixuræ serpiginose ac Manuum uolis atꝗ pedum plantis squammæ Albæ, & quandoꝗ alijs corporis partibus dure apparẽt absꝗ humiditate, Nonnullis exulceratur uesica, Ideo summopere cauendum à Mulieribus alba habentibus profluuia Natura quãdoq; uel arte Materiæ huius morbi residuũ ad partes illas expellẽte, atꝗ ad neruos Paralisis exoritur aut spasmus.

Nonnullis quinto porrorum obstructione Macies & Pallor quidam nullo reliquorum signorum præsente totum fermè corpus occupat.

Pronosticon. Cap. IIII.

Morbus longus & difficilis malignitate occulta, à quo paucos diutius affectos, Nam circa principia ex hipp. omnia imbeciliora, hucusq; neꝗ perfecte curatos noui, Fœdus, Pestilens, Horribilis, Sæuus, plusquam lætifer at nullo tormentorum leuior, ut ex Galeno de lapidis cura,

quamplurimi mori magis uellent quàm hunc uel pauco tempore perpeti, Et quo plurimi effecti fuere leprosi, Rebellis medicamentis inobediens, Recidiua cita uel tarda, Si uero ad ultimam epatis deuenerint malignitatem, efficientur Hydropici, Materia autem pectus ledente Asthmatici. Quidam Ethici, & phtisici quidam: Verum quoniam Epatis emunctoria inguina sunt quibus expellũtur superflua malam in ipso imprimentia qualitatem. Ideo Horum Apostemata suppurata, ut quàm male agant ex Principe Medentes qui repercutientibus ea Galleci suspitione extinguere querent, Hac epidemia saltem in principio candidius liberant.

Sanandi Modi, Aut Cura. Cap. V.

SI ex Celso seruetur ualetudo Dieta, Pharmaco, unctione, Frictione, Balneis, exercitatione, uectatione, & clara lectione, Huius morbi cura erit Sextuplex, Euacuatio, Aqua Aut Vinum Ligni, Vnctio, Cerotum, Suffumigium, Pręcipitatum, & Vnaqueq; triplici ex Galeno instrumento.

Dieta Primum instrumentum.

Sub qua non modo cibus & potus uerũ nõ naturales sex res oẽs cõprehendũtur. Propterea dicebat Dietã quam uiuẽdi Regulã dicimus esse medicinam, aut Medicæ Artis partẽ.

Pocula, Vinum licet Corporis compagines soluat, Neruos afficiat, eiusq; uehemens sit in artus penetrandi uirtus, à quo etsi omnino abstinendum esse existiment nonnulli. Nihilominus ex Galeno de sequela potentiarum animæ auctore Theogio, Si moderate bibatur digestioni distributum Sanguificatur, & nutritioni multum confert, & cum hoc animam nostram mansuefactiorem & audatiorem efficit, Idcirco, uisu & uirtute Aquosum, Subrubeum uel Album di-

sutum quidem ac moderate sumptum Iuuabit aqua Borra gine aut Buglossa ac simplici decocta.

Somnus Naturæ conueniens ac consuetudini, ex Galeno enim ad glauconem consuetudo est secunda natura, Nec meridianus, cum Reumatismos ex Principe & Egritudines frigidas gignat, nisi ob dolores aut aliud nocte non dormierit, uel debili uirtute, aut sudoris reuocandi gratia, nec mane prolixus nimis.

Vigilie eligibiliores, cum Morbus hic inanitione ac extenuatione indigeat.

Exercitia ac corporei motus quanti quidem ad sanitatem boni sint ex Galeno à philosophorum ac optimis medicorum sufficienter dictum est commensurata quidem, immensuritatem enim ego ubiq; uitupero, Nam si quid mensura caret hoc non est bonum.

Animi Motio tantum potest ex Galeno de parua Sphera, ut multi præ sola letitia morbos euaserint, merore etiam plurimi egrotauerint, neque ulla est tam uehemens corporis passio quæ animæ affectiones uincat, non igitur paruipendere oportet huius motiones, immo longe magis q̃ corporis motus obseruandæ.

Repletio uitanda omnis, ex Galeno de flobotomia, Intemperatos uini potatores & Gulosos nullo Iuuabis magisterio pharmacans uel flobothomans, Acceruant enim cito humorum multitudinem intemperate dietati.

Aer Ellementum nostrorum corporum & Spirituum ex Principe secunda primi, de quo medicus Solertiam maximã habere debet continentis. xij. & . ij. terapentice ad calidum absque superfluo & corruptibili humido declinet, à frigo

re cauentes ex Hippocrates, calidum quidem utile & amicum, frigidum uero contrarium & occidens, tẽperato itaq; utantur semper quo instrumento continuo anima fruitur.

Cibaria cum grossa quędã, subtilia, ac media sint, Hæc quidem & Euchima eligenda. Bonum, purum, facilem, & temperatum gignentia succum, Adustioni ac humorum Malitiei & putredini resistentia, atq; egro Gratiora ex Hippocrate, parum deterior cibus & potus delectabilior, uelut ex minuto tritico panis recens bene fermẽtatus mediocriter coctus & parum uel non salitus, carnes Vituline, Hedine, Castrati, Lepores Iuuencule, Capreoli, Galline, Cappones, Paroui pulli, Perdices, Turtures, Fasiani, Turdi, Prati Colis ac Nemorum Aues Asse uel elixe cum prunis & Acreste, Oua Sorbilia uel iure dissoluta. Aquarum dulcium pisces, Lutius, Truta, Carpio, Sarde, Marinarum, Auratę, Scombri, Barbo, Anguisigule, Sardones, Sardene, Arbores, Menule assati, Fercula cum Amigdalis far, Herbe, Melissa, Spinachia, Borago, Buglossa, Bleta, Petrosellium, Endiuia, Lupullus, Cicorea, Cappares insaliti, Menta, Aromata, Cinamomum, Nuclei, Amigdale, Pinee, Phistici, Auellane recentes, semina, Coriandrum, Anisum, Fructus, Mirabulani omnes, præcipue Kebuli, Vua matura appensa, pruna Damascena, Cerasa muza, Poma aurea, Granata, Passule, obseruato tamen semper, Hippocratis secundi uerbo decimo. Non pura corpora quantumcunq; nutries magis ledes. Ideo ex Galeno meth. med. quarto corpore Medicamento quod semper purgat uacuato, mox salubri uictu reficies.

Coitu omni ui Abstinere nil utilius, Ne noua quædam membrorum debilitas insurgeret, & si sani cum infecto

coierint obscœnas ante ac postea partes, ut uirile membrum ac uuluam uino calido simplici aut aceto præstantius colluant, Hac uel lotione. Recipe Rosarum rubearum, Saluiæ, Mirthillorum: Absinthij an. p. i. buliant uino uel aceto addita potentioribus aqua, a magna quippe coitus mora cauētes.

Chirurgia secundum Instrumentum.

In Magnis nanq; egritudinibus siue presentibus Inchoātibus uel expectatis semper flobotomia expetenda, Maximū enim fit iuuamentum hoc auxilio laborantibus si quis eo cōgrue usus fuerit de Flobotomia Galenus: Principalissima enim & maxima euacuatio est si humores equaliter aucti fuerint aut sanguis solus de constitutione Artis Medicæ, Quiq; in hoc Morbo secundo ad glauconem illam ipsam cōmendat si superabundet tamen sanguis, multis enim alias nocuit, Ideo facta unica euacuatione à dextri lateris basilica uel communi sanguis eijciatur: Præterea minera huius Morbi cum sit Epar & uene, Igitur ad uenarum apertionē harum ac eius eductio fiat, Cogimur, his conditionibus ætate Iuuentutis ex Galeno de præsagio experientia confirmato in ætatibus supra quartumdecimum annum detractio facienda sicut intra annos sexaginta, nisi si qua modo afflagitans nos ingens urgens urgeat necessitas, complexione calida cum uenarum amplitudine, ægritudine timorosa, sanguinis malitia cum uirtutis robore, non tamen usque ad sincopim, si Galenus qui tam audaci remedio adstipulatur non nisi in tribus dispositionibus usq; ad animi defectum sanguinem detrahat, in magnis scilicet flegmonibus, Ardentissimis febribus, aut doloribus uehementissimis, quarum nulla adest in eo de quo disseruimus morbo.

Ventose partes cutaneas mundificantes subtiliorem magis extrahentes sanguinem ac debilitantes minus infectionibus cutaneis conuenientiores flobotomiæ uicariæ nihilominus semper concisæ. Sicut

Sanguisugarum super emorroidas uel alia loca positio uētosis profundior applicari quoque, opportunæ pro necessitate cutaneis lęsionibus sæpissime poterunt.

Medicina tertium Instrumentum.

Primus Sanandi Modus, Euacuatio. Cap. VI.

CVm ex Hippocrate de sacro morbo Nihil sit quod tēpore medicamentisq; non tollatur, Medicabile nō minus erit Malus Epidemicus quàm cętera mala, tametsi ualidior quàm medicamenta quæ porriguntur: Nihilq; Ambiguum quod medicina non tollat, plurima tamen medicinam non habent quoniam causæ quibus gignuntur Latent, Nam quod morbum nutrit, quod afficit, quod tollit quæ medicus noscat oportet. Siq; hostium ferocitas sępe melius cunctando quàm pugnando uincatur tutius esse duxi huiusmodi Morbos protrahere lenire leuibusq; medicamentis tractare quàm curare exquisitissime, quoniam Morbus hic perpaucos interimit. Ideo nunquam eos probauerim qui hunc uehementibus primo curauerint, uelut atramento, calcanto, Aqua forti, Arsenico, chalcitide, flore eris, Argento uiuo, ac similibus, Nam tum ratione tum experimento de Morbis curandis ex Galeno contra Thessalum, statutum est, totum prius corpus à superuacuis liberetur, tum calidū aliquod acre ac ustiuum Medicamentum promouere audendum. Cum quosdam uiderim hoc modo curatos uel periisse, aut multo grauius ac diutius à morbo infestatos, Est enim prauæ naturæ morbus, quē

aut non tangere, aut leuibus quàm ualentioribus tractarē medicamentis satius sit. Nam curando deteriora quædam fieri, quæ Melius non tetigisse fuerat, ex Curatis enim cancris uelocius interire homines uoluit Hippocrates.

Siq; digesta medicari & mouere non cruda oportet, Cōcoquatur prius, & expulsioni paretur, ac materia illa uirosa digeratur cum decocto in equo ebullierit pro humoris peccantis excessu, Fumusterræ, Capillus Veneris, Betonica, Buglossa, Borago, Lua, Sticados, Calendula ipsarum flores, hordeum mundum, Passulæ, Lupullus, quoruncunq; Membrorum ac Morborum propria Aqua communi, aut harum Stillationibus præstantius, Solis quidem non tanti roboris ac ualoris ignis feruore dilapsi, Addito Syrupo de Capillis Veneris, de fumoterræ, de Epithimo, de Stichados Capitis dolore uel Iuncturarum materia crassa, aut melle rosato collato, Materia autem subtili, Syrupo de Endiuia, de Lupullis, Geneliabin Zucarini, aut cum decoctione Epithimi Mesue, uel Sene aqua lactis decocto, aut rectius.

Hac nostra decoctione & proprijs Syrupis, pro humorū elatione prudentius alteranda, neq; quia solutiua quorundā Iuniorum sententia, si ualentissimo ac eradicabili parum medicemur morbo ulla ratione uitanda, Præterea Minoratiui, quo etiam in principio uti potuissemus ueluti Cassia, Manna, ellectuario lenitiuo, Diasene Syrupo rosato solutiuo, ac similibus, uirtutem exercente neq; desistente ab optima concoctione qua & quandoq; sola innumerabiles fere perfectius sanauimus, Recipe foliculorum sene. m. i. Polipodij, Thimi, Epithimi, Capillorum Ven. añ. m. 5. corticum mirabulanorum Indorum, Kebulorum, Citrinorum, Salis gem

mæ, Ellebori nigri añ. ʒ. i. Florum camomillæ, Meliloti, Bu-
glossæ, boraginis añ. ʒ. ß. Passularum. p. i. liquiritiæ Rasæ
ʒ. iij. Prunorum: Sebesten añ. nume. xi. Tamarindorum unc.
ß. Cinnamomi, Zingiberis añ. ℈. ß. bulliant infusa uel so-
lum contusa in aquis fumiterræ, Capillorum Ven. lactis, ac
similibus unica ebulitione: Recipe Decoctionis præfatæ for-
tius expressæ. ℥. iij. Syrupi, de Epithimo, de fumoterræ, de
Lupullis añ. ℥. ß. misce decocto addendo quandoque agari-
cum simplicem, uel Turbith, aut colloquintidam, Endiuiam,
Gallitricum, Politricum. Poma acria confracta, Vinũ Gra-
natorum, & superiorum Succos, ac alia, cum suis correctiuis
ad proprios decoquendos ac absumendos Succos: Vel Hoc
solo Syrupo pro delicatioribus expertissimo, ac pharmaca
abhorrentibus. Recipe Radicum Acori, Sticados, Camepi-
teos, Camedreos, Passularum, Sebesten, añ. ℥. ß. Florum ca-
momille: Boraginis: Buglossæ: Radicum utriusq; añ. m. i. Epi
thimi: Polipodij: Ellebori nigri añ. ʒ. vi. Bulliant Aqua cõ-
muni, uel proprijs, additis ac diminutis conuenientibus sim-
plicibus ad tertiæ partis cõsumptionem. Et cum zucari. ℔. i.
ß. fiat. Dosis est. ℥. ij. diebus. xv. aurora potate.

Euacuentur Dein humores simul & sanguis prout unus-
quisque inualuerit magis, Ne mali Sutoris more eodem cal-
ceo pedes omnes Induere laboraremus, Nam plenis uenis
multus eijciatur sanguis & purificetur, cassia, Manna, ac Ta-
marindis, Flauam bilem redundantem conuenienti ducito
pharmaco, Atram similiter, Salsam quoque pituitam, ac quae-
scunque alias corporis superfluitates proprijs medicamentis
expurgato superibus quidem, ac mirabulanis: Emblicis, Re-
barbaro, Terbentina auellanæ magnitudine mane degluti-

ea sanguinis uitia emendante uentrem emolliente ac iuuante stomachum neruis medenti atque artus uniuersos confirmanti, fortioribus uero succo ellacteryi probatissimo, quo Solo qui pocula abhorrent quamplurimi perfecte saluti restituti sunt: Compositis, diapruno utroque, ac de sebesten Electuario, Indo, rosato Mes. de succo rosarum neruorũ doloribus ac iuncturarum præsentaneo pestiferi morbi remedio, confectione hamech ualidissimi roboris, pillulis de fumoterræ, de Lazuli ac Armeno lapide, aggregatiuis de hermodactylis utrisque, aureis, indis, fetidis iuncturis musculis ac neruis conferentibus, puluere quodam magistrali uulgo.

Hermodactilata pro pauperibus hoc confecta modo: Recipe Turbith gummosi, hermodactilorum alborum: añ. ʒ. ij. Diagridij ℈. v. zingiberis. ℈. ij. masticis. ℈. i. zucari fini. ʒ. iiij. misce, Dosis est usque ad. ʒ. ij. Fiunt quoque forma solida sic Rotule uel

Morselli maximo secreto habiti: Recipe Diadraganti, Succi Citoniorum añ. ℥. ij. Mucilaginis seminis carthami: Hermodactilorum, zingiberis, Bdellij. añ. ℥. s. Diagridij. ʒ. iij. Mannæ Masticinæ, succi rosarum purit Turbith gũmosi añ. ℥. i. Zuccari fini. ℥. xvi. capiat mane uel sero ac pro morbi diuersitate, & si uesperi semper doloris aduentu sumenda putet pharmaca Noetericus quidam existimans hos semper sero tantum exordiri, ualentius enim ac moleste minus materia pharmacõ educitur quando à natura mouetur: Habent nihilominus capite tertio, quicunque sua tempora succi: Luna existente in membri dolentis signo: Dosis est. ℥. s. usque ad. ʒ. vij. Cum autem morbus cronicus sit nequaquam seruans materiam ad unicam creticam seu eradicatiuam ex-

pulsionem: Idcirco paulatim digesta euacuetur, alternatim concoctiua & euacuantia porrigentes pharmaca.

Vomitus facta aliquali digestione cum diuertat ac euacuet: Doloribus, ulceribus ac pustulis, ratione antecedentis quam materię coniunctę conueniet.

Post euacuationem demum ualet tyriaca, Mitridatum, Rosa, huius zucarum, ac superiorum omnium condita, uelut Mirabulani Indi, Emblici, Kebuli, Buglossa, ac cætera, reliquaq; omnia, quæ in epidemicis conferre dicuntur.

Secundus Sanandi Modus.

Aqua Ligni, An autem à Priscis cognitum quęritur. Cap. VII.

QVanquam Magna Gloria Hispanis danda, qui tempore Ferdinandi Aragonię Hispaniarum Regis ac Ysabellæ ad insulas Oceani, ac Indiæ Noui mundi (uelut ferunt) Occidentales Lucatan: Diui Ioannis: Sanctæ Crucis: ac Hispaniolam Seu Offiram post cancri tropicum Boreales ad cuius Beatam urbem, & Auream, ac Ysabellam, atq; Sancti Dominici Mollem. Postea ad Castiliam nouam citra equinoctialem uulgo Peru Australes Antipodas ac Andropophagos: Ex Plinio, nec nostrum: Sed alterum tantum uidentes polum, adnauigantes, ubi morbus Galleco fere consimilis, licet eius nominis, aiant: Morbi nullam unquam accolas memoriam habuisse, semper aderat. His enim fermè accidit epidemicus Morbus sicut nostris Variole, atq; hoc solo medicamento, ueluti nos aqua lentis à feminis, conualescunt omnes: Existimantes itaq; Indi Hispanorum quosdam forte ulceribus, pustulis, ac reliquis infectos consimili torqueri morbo, eis manifestarunt Arborem cuius ederent fructus, qui

uentre soluti sanabantur, aut Lignum, fructuum inopia uulgo ab insularibus Guaycan, à Gallecis forsan transmutatis literis, quod aqua decoquerent, quam biberent, & ea lauarentur, unde breui temporis spatio sanati Ferdinando retulerunt & Ysabellæ, qui experimento pluribus comprobato: Imperant nullum nauigium absq; ligni huius imposita quãtitate à præfatis insulis reuerti: Quo ac eius Aquæ usu quibuscunq; Hispaniæ partibus ac Xenodocheis distributo, anno. M D VIII. Innumerabiles conualuerunt: Itali postea anno. M D XVII. Hac ipsa uti cepere unicum contra Morbum hunc ac plures egritudines præsentaneum remedium: Nihilominus censeo ex Hippocrate de prisca medicina, Priscos eadem Cibaria, Pocula, Pharmacaq; habuisse quibus nunc utimur: Nam ex Dioscoride capite.cxxxi. de Hebeno Ethiopica, Altera est Indica internatis Segmentis candidantibus & modice fuluis: Item frequentibus maculis uario colore caliginem oculorum absterget Ad ueteres destillationes, pustulas mirumimmodum pollet: Antiqua autem translatione ulceribus oculorum utilitatem faciens, uirtus est ei etiam purgatoria, & ideo caligines oculorũ & reumatismũ detergit ac prohibet ex tritatura & limatura eius in uino uel aqua per diem & noctem infusa, faciunt collyria comburitur in cacabo quamdiu cinis fiat qui puluis facit ad siccitatem oculorum. Galenus quoq; sexto de Simplicium facultatibus capite.cxviij. Ebanus lignum est ex rebus quæ fricantur cum aliquo & sicut lapis per confricationem dissoluitur, eius uirtus calefactiua, subtilis, mundificatiua, ut certificentur multi mundificare materias defluentes ad illos, & ad Bothor, quæ sunt in oculis admodum uesicarum : Idem

ad paternianum Ebanum genus ligni quodam in Ethiopia Aliud in India, quod aliqua in se abyicientia habet subruffa uires autem habet ad gustum acres, & aliquatenus stipticas, unde Scobes illius in collyrijs miscentur & ad uulnera Politema. Ex Serapione etiam libro agg. capite Ebus authore Dioscoride eius sunt due speties. s. absi & Inda, Absi est lignum nigrum, & Reliqua, In Indo non sunt lineationes Albe, & est coloris Subruffi, & omnes eius speties cum franguntur sunt dure in fractura. quo Georgicorum secundo Vergilius, Sola India nigrum fert Ebenum: Auicenna item cap. ccxxx. de Ebano. ij. Canone, In Ebani sapore est mordicatio & super carbones odoratur: odor bonus acutus calidus & siccus in. ij. & existimant quidam quod ipsa cum caliditate extinguit sanguinis caliditatem, fricatur in aqua sicut plures lapidum, & est subtiliatiua, & abstersiua abstergit pannum oculi, & albuginem, ex ipsius fricatione fiunt collyria & alcophol, & eius serratura adusta quæ abluta confert ulceribus antiquis, obthalmię, & Scabiei oculi, frangit lapidem in renibus, & uentris inflationem resoluit. An autem Karon sit ex Principe Hoc lignum Indum fracturis tortionibus ac dislocationibus conferens. Aut Hestedeen Lignum Indum notum Podagræ iuuamentum forte, Si omne Lignum ex philosopho metheororum quarto cap. xlij. Aqua natet nec Sideat pręter ebanum, & ex nouo tantum mundo, neq ex Taprobana insula & reliqua transferatur India: Cum ex Prouintijs tam Diuersis distantibus ac oppositis, atq etiam ex Callicut annis singulis naues innumere ligno Indiæ plenius onerate recedant, iam palàm manifestum est.

LIgnum Indiæ igitur, uel Sanctum, aut Beatum, Verius à Iesu Benedictum, cuius beneficio Deo tantum debemus quanto huius benignitas Latior, ac Epidemici Morbi pœna tristior, Saluiferum, & aureum, omnium Medicinarũ Melior, sublimior, ac supra reliquas fidutiæ iuuamentorum absq; nocumento, & quocunq; excessu ledente: Quod omni ætati, pueris, Prægnantibus, ac senioribus exhibere præsumimus: Arbor Taprobana Insula, & uniuersa fermè India Oceani tamen Insulis occidentalibus propior Lucatan ac Hispaniola, folijs expoliata nunquam ad instar ac fraxini proceritatem, humani corporis quantitate grossior, folia arbuti: idest, Arboris habens rotundiora ac latiora uenis plantagini similia, ad castanearum formam colore aureo fructum Solutiuum fetat.

Eligitur Beatum Beatam penes urbem uel ex Lucatan translantum ubi auri minere multe propiores, ac Montes Salutiferi, quibus vim & optimam suscipit proprietatem, uel alibi, recentius antiquiore ac ab ortu uetere, temporeq; exiccato nimis ne aquæ super natet, nouum, vel viride absq; tarmarum alteratione ac vermium corruptione, Grossum, Calida si locis nascatur humidioribus & Palludosis: Siccioribus vero subtile Collibus ac Montibus frigida dicrasia: Nodosum, Gumosum maxime pingue, ac pondere validum, eius enim Senecta leuitas & macredo est, odore bonum cortice cineritio herenti multum ac contiguo, nigerrimo latiore Meditullio: reliquo aureo vel citrino: Dominicum post illud Castrum Beatę vbi proximum, vltimum Ysabellę mulierum reuerentia: vt est feminarum imbecillitas.

Laudant verificatores perfectum Lignum proprietatibus quinqꝫ.

Colore Aureo omnibus suis partibus neqꝫ vna quàm altera magis præter medullam latius nigram, ac corticem cineritium, completo citrino vel buxeo. Quodqꝫ ab aqua post ebulitionem abstractum, neqꝫ veluti aliorum lignorum species viride effectum proprium retineat colorem.

Cortice haud ita denso, Sed Immodice duro non adeo in morbis virtute præstãti, vt q̃plurimũ errent Emperici qui

VInum primo ex cortice vncijs. iij. Aquæ decocto prębulitis, tantundem Vini Postea albi Permixto confecerint.

Odore non insuaui, resinaceum quid respirans cum inflamatur tam aqua elixatum q̃ igni superpositum: Suauius nouius rescissum.

Sapore neqꝫ ingrato, quibusdam potius iucundo, aliquãtisper neqꝫ manifeste amaro multum.

Pondere Grauissimum vt eius portio licet minima grauitate ac soliditate nec aqua fluitet, verum continuo fundum petat ac submergatur.

Substantia densum, vt minime hiet, neqꝫ rimas trahat: Duritie Robur omne superans: vt vix Secabile, pingue, & id melius ac humidius.

Complexio, & proprietas ex Principe qui solus hoc gra duauit calidum & siccum in secundo: Ac ex Galeno de Sim plicium facultatibus cum semper corpori occurrens calefaciat, vel lignum per se ore retentum, vel decoctum bibitum, aut ex eo membrum Lotum, Sapore hoc comprobante amaro, vt substantia, id sibi dante, sit calida compositum, ipsum

efficiente calefactiuum, exiccatiuum, consumptiuum, à putrefactione præseruatiuum, subtiliatiuum, aperitiuum opilationum, rarefactiuum: Maturatiuum: Digestiuum: Abstersiuũ: resolutiuum: ventositatum carminatiuum: Sudoris prouocatiuum: Diureticum: Mundificatiuum: Solutiuum naturæ.

Pulueris eius. ℥. iiij. potatis: Terrea autem stiptica substantia membrorum confortatiuum: laxarum partium aggregatiuum, ventris quoq́ restrictiuum Sudore saltim emisso ac vrina multa, vel cum stipticis Sumptum, seu

Torrefactum, vt sic quibuscunq; competat fluxibus: Ab humiditate parte aquea non liberum, si experimentatores id serratum intra digitos cõstringentes vna perstans neq́ ad se inuicẽ dissoluũ maiori particeps glutine pręstãtius asserãt.

Posse, Sanguinem mundificat, Membra confortat & rectificat omnia: debilibus additzac proprias illorum virtutes restituit, impinguat: & cum plurimum possit qualitate manifesta in materiam à prædomino frigidam & humidam: consequenter morbis quibuscũq; pituitosis confert, velut Cephaleæ seu Emicraneæ, Immodicæ Vigilię: Intellectus Perturbationi: Defectui ac Amissioni Memoriæ Melancolię: Vertigini: Epilepsię: Paralisi facto ex ipsomet

Balneo & radicibus alteæ: Acori: Peonię: Brioniæ; Cucumeris asinini: liliorum bulbis: semine lini: fenugræci: baccis lauri, camomilla: Melliloto, Saluia, Sticados, intestinis arietis pinguioribus, cõsimilibusue ante cenã, ac paralitico.

Suffumigato membro, Dialtea demum inuncto: oleo sisamino: amigdalarum dulcium: liliorum, yreos, ac huiuscemodi, canappiq́; conuoluto: Electuario ex gemmis cum aromatibus vorato, vel similibus. Spasmo seu contractioni.

Cataplasmate

Cataplasmate apposito ex ligni puluere horis duabus aquæ præbullito additis corticibus radicum altee, Acoro, Brionia, Enulla campana, ac proprijs denuo insimul ferue-scentibus, & lapideo mortario contusis. fluxibus Lachrimarum immodicis, Auditui obtuso; Polipo cæteris ue nariũ Vlceribus Aqua ligni prima ablutis ĩstrumẽto iniecta aliquo ac

Fomentatis Linguæ spasmo ac Ranulę Gingiuarum imbecillitati Reumati Vlceribus, ac dentibus cõmotis, dispnię, Phthisi, Tabifico corpori præbullito in aqua hordei ligno, Appetitui deiecto, intestinorum Viscerum & Matricũ pro-fluuijs ac cancro Mamillarum & cuiuscunq; membri iniecta aqua calida ac applicita exterius. Hernię foris apposito ut supra cataplasmate Addito in fine Armoniaco, Bdelio, Se-rapino Mucilagine Alteæ Fenugræco, semine lini, Elephantiæ, Varicibus, Iuncturarum doloribus Podagræ Ischyadicæ Arteticæ superiori addito emplastro iunctis ue Ermodactilis, similibusq;, Facta prius euacuatione, ne principio Ma-terię ad locum attracte morbi coniunctam adaugeant causam, Scrophulis, Glandulis, Nodis, Duritiebus, capiti humido.

Aqua etiam Ligni abluto, uel

Ducia percusso, Catarro, Stomacho flegmate plurimo leso, ac timpaniti, uitia corrigit Epatis & splenis uelut hydropi-sim askitim, & Hiposarcham, ac Tumores omnes, renes breui & Vesicam purgat, si suo ut infra utentur ellectuario, Lapidem frangit, & calculosis horumue ulceribus singu-lariter prodest, Doloribus, ac reliquis neruorum, aliarumq; particularum Morbis, ac membris lesis à frigido cæteris, A propria autem forma seu uirtute, ut aiunt specifica, occulte secundo ac posterius singulari uerumenimuero prerogati-

ra in Epidemicę ac diabolicæ qualitatis dispositionem, nam tubera, uulgo gummas resoluit, & ad exituram peruenientia maturat, aperit, Digerit, mundificat, cicatrizat, Harumq; & pustularum exiccatarum ex eo per se cadentium uestigia remouet, ulcera & ossium corruptionem rectificat abscindit & destruit, Vulnera consolidat, dolores quoscunq; sanat, neruos contractos & exiccatos mollificat, infrigidatos, & ab hoc morbo stupidos calefacit, Marasmatos impinguat, Maleq; olentia os & corpora bonum redolent odorẽ, Asthma & prauos Squinantes resoluit, Leprosis ac cutaneis quibuscunq; infectionibus, fistulis, ulceribus omnibusq; prauissimis mirumimmodum prodest ac ea Sanat, Cerebri tandem & quorumcunq; alorum Membrorum uitia aufert, & ut uno cuncta perstringam uerbo, Sinthomata omnia & accidentia quæcunq; à Malo egredientia Epidemico paulatim sanat & tollit.

Aqua Ligni seu Decoctum Sero lactis simile urina mouet, Sudore, ac secessu, licet rarius, sensibiliter, quandoq; uapore insensibili, Quo hanc potantes aerem frigidum constipantem obstringentem ac superioribus operationibus aduersum quocunq; tẽpore ac frigidiore caueant magis, Epati quoq; calido non nocet nec stomacho aut pectori non multũ à temperie elleuato eo maxime aqua decocta, qua ligni contunditur calor. Equo itaq; modo neq; simili fienda, ubi enim præualet colera maiori aquæ quantitate, Minori ubi sanguis, Parua ubi Atra bilis, Minima ubi pituita, ut quandoq;

Vino secundo pro Delicatioribus neq; id ipsum dimittere uolentibus ex Dioscoride ac Membrorum uel morborum diuersitate, Aquis quoq; stillatis, Simplicibus mẽbris

ac Morbis quibuscunq; proprijs, ac Cardo quamplurimum benedicto in fine, uel consimilibus, Velut Hydropisi ex Principe. xiij. tertij. Nedum à potu uerum ab Aquæ uisu quantũ possibile prohibende, Icteritiæ, ac Lienis Tumoribus, Aut Huiuscemodi ebulliat, Hoc fiendo pacto addito Vini Albi ætatis mediæ omnia fugientis uitia subtilis clari ex principe calefactis conferentis, Nec propter ea capitis efficientis dolorem, Si ex Galeno interiorum quinto Vinum Album & ponticum stomachum confortet, & caput minime ledat, coleram nigrã calore ac humido tẽperantis ex Auerroe sexto colliget, a tota specie melancolicis resistentis, neq; calefactis officientis, urinam prouocantis qua rubeam eijcit coleram, colore lucido ac puro, odore suaui, gustu nec stiptico neq; amaro, nec dulci. Frigidioribus autem morbis prauis ac diuturnis obstructionibus antiquiori pollentiori incisione ac penetratione tantundem, Atq; Limaturæ ligni dimidiũ Aquæ decocto: neglecto: uelut supra ratione quacũq; disseruimus: cortice: calido: factaq; mixturat nec aliter ferueant die naturali infusione confecta collaturam pro Syrupo conseruato: ac pro Prandij & Cenæ potu Medijs ue temporibus: Quibus si abhorreat Allembico decoctum.

Stillatum Vini partibus commisceatur equalibus, Aut secundam Aquam Pauperes Vino permisceant à reliquis liquoribus penitus continentes, si innata uini calore excitetur caliditas: Digestio celerior ac efficiatur uelocior Penetratio, humiditatibus resistenti. Nam ex AbinZoar nec cibus nec Medicina uino priuetur unquam. Quo Mesue Reubarbarum uino mollit Delectabiliori, ex Galeno de experimentis pharmaco effecto naturæ amico magis, utpote penetrabiliori,

spiritus uiuificante, imbecillem confortante uirtutem, Appetitum deiectum & Ventriculum egre concoquentem & auidius recepto. Dioscorides enim quem mirumimmodum extollit Galenus. De medicinali materia Librum quintum plurimis ac infinitis pene Vinorum ex diuersis simplicibus ac rebus alijs repletum edidit, Relicto Principe secundo Canonis ex ypericon & ex Camedreo Vina constituente, ac reliquis neotericis, Cuius præsentia putrefactioni cuicunq; extrinsece resistitur, ac eius præsidio sudandi molestiam perpeti non coguntur ullo absq; incommodo ad sua peragenda negocia aeri tutius se exponentes Egri. Verumenim satius flegmaticæ ac melancolicæ temperaturæ, frigidis inueteratis ue Morbis, ætatibus, Regionibus temporibus, consuetudinibus ac magis conueniet. Non autem Colericis ac sanguineis, calido Epati, consimili tempori, ætati, ac Regioni, Ni Vinum proportionali conuenientiue permixtione rectius, ut supra confeceris, nam uentriculo imbecilli Vini parti uni Aquę decocti partes quinq; admisceto idemq; recenti Morbo, ut pro opportunitate ethereogeneoq; pręternaturalium Dispositionum genere decocti Aquæ ac Vini misturam uariato. Vinum quoq; aluo ducet si Aqua decoxeris Pruna damascena decem, foliculorum sene; ac Polipodij, vtriusq; unciam mediam, uel consimilia, Cuius potu epate calefacto nimis Basilica uel Emorroydibus sanguinem in fine curæ eijcito. Tubera, Nodi, Dolores, ac Membra affecta eo

Epithimētur assidue. Et tūc carne mane ac uespi uesceris.

Epidemici quoq; cum totius corporis Marasmo, ac absq; Epidemia oppillati, Carne consumpti, Senij ethica laborantes Pulsu calorem in manum supra ipsum morātem succes

ſiue nequaq̃ imprimente neq; a cibo duabus horis, uel circa uniuerſali calore uelut Febri accidit Ethicæ Suſcitato maiori aquæ ſimplicis uel hordei portione addita ratione omni A-quę Decoctum potabunt, & inde pingueſcent: Exhibitis ni-hilominus boni alimenti pauci ſuperflui cibarijs reſtauran-tibus ac humidum naturalem augentibus, Bibito inſuper uino hoc ipſum reſtaurante ac humectante, attenta in qui-buſcunq; conſuetudine ac corporis robore.

Lignum quoq; pluribus alijs exhibetur modis, utpote.

Puluere ſubtiliſſimo ſetone cribellato ut ſup. uel admodũ.

Boli exhibitis. ʒ. iiij. pro uice cum ſyrupis proprijs ad humorum diuerſitatem confectis. uel

Pillularum inſtar cum præfatis. ʒ. iij. tam mane q̃ ſero,

Aut. Confectionis, ſeu

Ellectuarij more, uelut cum paſſulis lignum pro pectore, pro Renibus cum Agrimonia, quę eſt uerum Eupatorium, ſyrupo de duabus radicibus, uel melle, & cum appropriatis ad reliqua membra uiridius: Doſis eſt. ℥. s. uſq; ad. ℥. i. aſſumente ad ſudoris eiectionem recte cooperto. aut

Flores, uel teneri arboris

Surculli Zucaro conditi, aut horum ſuccis

Syrupi effecti: Alijs quoq; ad placitũ ingenijs, ut ex ligno

Stillata quoq; alembico Aqua licet admodum debilis propinari ualeat.

VInum item fit Indicum Aliter ac Tertio, Ligni preli-mati uel teſſeratim conciſi uncias. xviij. uindemiarũ tempore cum uuis pro colati uini uel depurati quarta addi-ta ſeu non ad placitum pro Morborũ condictione Aqua die-bus. xv. ad bulliẽdũ poſiti, quo poto multos ſanatos cõperies:

Oleum ligno frustatim inciso uase nouo fictili operculo punctim pertuso cum recipienti suo igne feruenti fit ad Pustulas, Exulcerationes, Tubera, Iuncturarum Neruorum & aliarum particularum Dolores mirifice conferens,

Aqua autem oleo subsidens decoctionis loco cum syrupis proprijs summoopere prodest.

Gummi ab accenso profluit ligno subnigrum statim decidens perdurum, Vlceribus si copia haberi posset. & ab arbore scissa uelut Mastix, Balsamus, ac aliud Gummi recolligeretur quamplurimum proficuum: Atq; ueneni ac Vnctionis ex argento uiuo: Suffumigij ex cinabaro, sicut Præcipitato: ut Infra disseremus, mirumimmodum correctiuum, quo languores delerentur plurimi.

Aqua Ligni fit hoc modo. Cap. IX.

RECipe Ligni ferrea lima raspati, uel serrati, aut cultro frustatim scissi ℥. xviij. Infussi horis xxiiij. in aquę electæ Dulcis & limpidæ libris. xij. uase uitreo uel terreo uitreato nouo consimili cooperculo, Addunt quidam ut delectabilior fiat mellis. ℥. vi. Sandalos nonnulli, Sene, & alia, licet absq; illis reliquisue, quæ miscentur Morborum, Temporum, Etatis, ac temperamenti diuersitate, fit laudabilior, postea lento igne uase cooperto ne

Spuma exeat nequaq̃ sua ualentiori uirtute dimouenda cuius maximus ualor est & facultas: Nam Vlcera, Tumores, Dolores, & Pustulas calida bis aut ter die etiam apposita sola ac cum terbentina & oleo ypericon

Vnguento redacta, Sanat, Ad duarum tertiarum consumptionem buliat,

Vel uase decoquatur duplici ex Gal. viij. meth. meden.

uitreo ſcilicet cum infuſione intra æneum aqua paleis plenum, quia ſi aliter caleſiant olea eorum corrumpitur uirtus, calide temperiei colericis & ſanguineis præſtantior: Dein Decoctum infrigidatum diligentius colatum in aliud uas conſimile transfundatur, & uſui reſeruetur.

Poſtea Aquę tantundem ligno decocto buliat Pro ſecunda Aqua ad tertiæ partis cōſumptionem, & ſi tuum ſit pro diuerſorum humorum prędominio, Egrorum natura, ac morborum diſſimilitudine, Lignum & Aquam modo addere ac quandoq; diminuerę, ut. vij. quandoq;. x. aliquādo libre. xij. quandoq;. ac. xiiij. ſint ad unum ſanandum neceſſarie, Ligni & ſi portio maior efficatiorem Aquam reddet. Primæ autē Aquæ tepidę Sole, nam cum bolo armeno, ac alijs ut ſupra primaria auſeretur uirtus, ieiuno ſtomacho mane in aurora ℥. vi. uel plures, quanto enim plus bibetur præſtantius erit ad ægroti tollerantiam potato, ante cenam quoq;, ſed poſt cibum in cerebri Morbis, duabus horis bibatur ſimiliter: Secunda uini loco in cibationibus frigida: Intermedijs uero potetur calida, qua oculi & facies ad libitum Colluantur.

Præparatio ante Aquæ Potum. Cap. X.

SEcundum uarias peccantium humorum diſpoſitiones, euacuatio completa neceſſaria erit, Minoratiuo imprimis, Digeſtiuis, ac Eradicatiuo: Succeſſiue item eijcientes Sanguinem ſi oporteat: Dieta ſuperiori ac reliquis infra diſſerendis, Rationabilis enim ac ſemper Sanctus Canon quacunq; cura diligentiſſime obſeruandus, Diuretica exhibere corpore plectorico & à cōmunioribus immundo ſuperfluis irrationabile: Mane· Dein ſequenti Aquam potet, duabus horis obdormiens pannis coopertus decenter, ſi ſudet calis

do linteolo abstergatur. Mane enim ac sero frictiones utilissime, ante cibum lente incedat, singulo die. iij. horis cum amicis letus ac bona spe ioco ac fabulis spatietur. Dein post assumptam Aquam, v. uel. vi. horis prandeat. Completa autem digestione, vij. uel octaua hora à prãdio alteram bibat usq; ad. xl. perseuerans dies, ac plures, si maior fuerit ac morbus deterior, pannis uallatus sudans ueluti mane, nihil tamẽ sero comedens. Verum ex Hippocrate primi. xvij. Quibus semel aut bis aut amplius aut minus. Dandum uero est aliquid & tempori & Regioni etati & consuetudini: Die uero. xv. uel prius pro superfluitatum copia mane leuem potet medicinam, uidelicet Syr. nostrum cum decoctione, Pilulas, uel Alia Cap. vi. eligenda. Si uero assumptione Aquæ xx. diebus non sudauerit, Latere calefacto albo uino asperso ac pedum plantis supposito, uel summo mane singulo die quousq; sudet Balneo submergatur Decoctionis Aquę communis, Camomillæ, Melliloti, Aneti, Ysopi sicce, talibusue, egressus primam potato Aquam & pannis calidis absterso corpore optime lecto circumtegatur calefacto. Post. xl. dies ut longiori dieta ac abstinentia Humores colerici effecti facilius exeant, capiat Mitridati, uel Myrrhæ simplicis. ℥ i. pluries. quanuis Ellectuarium Ligni his diebus assumptũ perpetuam sanitatem efficiat. Et gummas licet maturas corrumpi non permittat, Bibat ouum sorbile, uinum limphatũ aqua simplici cocta, uel cum re stomachi confortatiua uelut coriãdris Aucta paulatim dieta usq; ad naturalem usum, quoniã ex philosopho. Natura mutationes repentinas non tollerat, & ex Hippocrate secundum multum & repente euacuare aut replere falax est, & omnino naturæ inimicum, paulatim

uero certum. Post completum Aquę potum. xv. diebus Confortetur Stomachus & Epar Aromatico roseo uel Alio Intus. Iecur & Renes extra infrigidante Gal. ac reliquis cap. xiij. Digestiua, Ellectuaria, Pillulas, & Cetera cap. vi. denuo quandoq; captantes.

Tempus ueris optimum ex Hippocra. quibus phlobotomia aut Pharmacia confert hos uere phlobotomare aut pharmaciam dare conuenit. Huic proximus Autumnus, Estas nimium calefacit: Hiems penetrationem impedit. Verũ enim infinitos his ultimis temporibus optime ac cãdide saluti proprie restituimus teste diui Geminiani D. Hierony. Reuerẽdo Plebano, qui ab asthmate prauissimo media hac estate Decocto Aquæ potato sanus totam per urbem deambulat Pinguis ac crassior effectus.

Locus sit ab aere ac omni penitus humido & uento liber, igne accenso Hieme præsertim & Autumno, non ut calesiat, cũ tepidus esse debeat, sed ne frigore inficiatur, Cubile adsit, ut pãnis optime uallatus quiescẽs aqua omnibus mẽbris diffundatur facilius, ac si forte sudet hũc conseruare ualeat.

Dieta & cibandi Modus tenuis. Ex Gale. Multe cronicarum egritudinum subtiliante indigent dieta, qua multoties sola Epidemia desisteret nullo amplius pharmaco indigens, si sex rerum non naturalium ceterarum temperies uelut apud egiptios ex Diodoro penes nos consisteret. Ea nihilominus ac Aquæ ligni potu ad unguem quicunq; ocius humores destruuntur praui. Veruntamen cum natura subitos nec tolleret motus. Primo die consueti cibi quartam partem relinquat. Secundo tertiam. Tertio dimidiam, Postea singulo die contentetur Biscotti albi ad totius humidi cõsumptio

nem, uel Panis bene fermentati non saliti. ℥. vij. mane. iiij. sero. iij. Et si Panis limitata & Aquę pondera cuilibet assignari nec possint. A consuetudine tamen pro sano medici arbitrio diminuenda. cum Biscotto Passularum. ℥. ij. comedat, uel Seminis mellonum confecti, uel Amigdalarum mundatarum, quæ est media dieta. Nam tenuissima edent Biscotti ℥. iiij. cum passularū ℥. i. die mane semel, neq; mirum si paruo hoc nutrimento uirtute nec diminuta cronico eo uixerint Morbo, cum ex Hippocrate & Gal. tenuissime in diuturnis egritudinibus diete difficiles. Primum etenim Aquæ ligni Decoctum sua spissiori corpulentia, sero lactis, à quo butyrum extractum non fuerit. Simile, ad consumpti instar nutritiuum, Refectiuum, & confortatiuum, eius subtilitate cōcoqui facile: Cibalis Medicina uel pharmacale Regimen nuncupandum, ac Secundū Decoctum, & si non adeo pingue nutriunt quamplurimum, ut ex Galeno morbum alere non ualeat, & ad uirtutis robur conseruandum sufficiat, concedunt multi pullorum paruorum Carnes, perdicis, turdorum, uel Nemoris auium, Hedi, ac uituli elixas absq;

Sale, cuius usus nisi admodum perexiguus admittitur cū bilem acuat, sanguinem adurat, ac natiua siccitate corporis humores arefaciat, eadem quo ratione Acuta ac Penetrantia facile, uelut

Aromata, & maxime

Vinum penetratiua ui meatus patefaciens, omnia interdicantur, uel assas. ℥. iij. cum Biscotti ℥. iiij. sero nil comedentes: Quidam mane panis. ℥. iij. Carnis. ℥. ij. uesperi panis ℥. ij. carnis. ℥. i. ß. edentes. uinum tamen dimittāt semper si possibile sit: Secundam bibentes Aquam, concedunt quis

dam Dactilos, Poma, ac Pira sub cineribus assata. trāsactis autem diebus pluribus uirtute debili zucari rosati parum edat, aut Mellonis conditi, Cucurbitæ, ac Similium: Nos uero post primos. x. dies alternatis diebus uelut die Dominico Martis & Iouis pullæ medium admittimus assate, & uentre stiptico elixatæ, uel reliquorum Carnes ut supra usque ad xl. dies. Postea paulatim augeatur cibus, cauentes rursum decem diebus omnino à Crapula, à rebus Crudis, & à

Coitu præsertim, usque quo pristinum robur & habitum recuperauerit.

Dispositio uero corporis quoniam natura ligni ac tenui dieta stiptica efficitur & exiccatur: ideo si post. v. uel. vi. Dies non assellauerit, Enema fiat. ex. ij. uel Tertia Ligni Aqua simili modo uelut secunda fienda, cum oui Vitello, zucari rubei. ℥. i. Olei communis. ℥. iij. salis panis. ʒ. ij. ac quandoque Butyri unc. ij. uel Commune, Addita, Cassia, Agarico, solegemma, uel quæ uideantur superfluo conuenire humori, si id nō operaretur Limaturę Ligni Crudi unc. ß. uel Decocti cum Aqua prima uel Iure horis. v. ante prandium ieiuno potato stomacho, Quo nequaq̄ operanti sequēti denuo potetur die, & indubie operabitur, uel Terbentinā auellanę quantitate aquis proprijs ablutam deglutiat, aut Cassię unc. i. ß. uel Pillulas de fumoterræ, Ellectuaria, & quæ cap. vi. descripsimus.

Dolores cum his quæ cap. xvij. apparent resoluemus.

Pustulas uero Notata cap. xviij. sanabunt.

Vlcera corrupta sanas partes corrumpentia & alia solo obunguntur Ligni Oleo, ac Spuma ut supra, uel desiccato Spumę Puluere Aspergantur, aut albo crudo Vnguento hoc

camphorato linteolo illinuntur. Recipe ceruſæ, olei roſei, camphoræ an. q. ſuf. miſce, uel Vnguentis proprÿs cap. xi. uiolentius.

Oſſa quandoq; ab ulceribus corrupta inſtrumentis aptis Scalpro, uel fricatorio, ac Reliquis cap. xix. dimoueantur, Superficiali, enim corruptio minima utputa, Alteratio uel Denigratio Melle roſato tolletur.

Tubera uerumenim & reliqua ſinthomata rectius ſola Aqua, & quæcunq; ab hac extracta adeo perfecte ſanant, ut nullo uel per exiguo Aliorum indigeant præſidio.

Tertius ſanandi Modus, Vnctio. Cap. XI.

CHirurgi Medicis Audatiores cauſticis primo Puſtulas exurentes. Ne immenſo labore contangentes ſingulas toties admoto Medicamento faſtidirentur, Argentum addẽtes uiuum (cum abſq; illo nullum adipiſcerentur effectum) Vnguenta compoſuerunt. Et quemadmodum pro uaria humorum corruptione inualeſcente, uaria potamus Medicamẽta. Ita quoq; exteriora uelut Vnguenta hæc, Cerota, Suffitus, & Reliqua pari imponantur obſeruantia.

Inunctio autem iuncturarum quæ fit ex Argento uiuo Saliua hominis iuuenis, calidæ complexionis, bone habitudinis, ſtomacho ieiuno mane uel ſero collecta. Qua Ciarauli à ſerpentibus uenenoſiſſimis demorſis ſugentes ſubueniunt, & qua celſus Papulas quotidie defricari præcepit, quam & puerorum lichenibus adhibent greci, qua & noſtre muliercule circa puerorum mala ſananda nullã magis præſentaneam medicinam nouere, mortario marmoreo ac piſtillo ligneo fortiter terrendo. x. diebus continuis extincto, per menſem quieſcente, ac ſemel denuo ſingula hebdomada

sputo simili fortiter contrito, Mercurij siquidē Veneno am-moto tanta ui ac uiolenta iniuria uehementissimo ac incre-dibili motu intra stomachum, quod in summo corpore morbi est, compellente, Inde sursum effumante ad cerebrum, unde exitum querente, Gula & ore, uia largiori sputum absq; in-termissione deffluit omni protinus fœtore olentius, tanto contagio ut quicquid aluisset statim Inquinaret ac pollue-ret, unde & labia sic contracta ulcus trahunt, & Intus Buc-ce uulnerantur, fætet omnis circa habitatio, ut perire morbo plures q̄ sic leuari mallent, & maximo premio quadam esti-matione Medici inunctos uisere refugiant, atq; oris tenerio-res ulceret partes, fauces, linguam, & palatum intumescant ac gingiuę. Duriores uero uelut dentes tingit, maculat, li-mosos & fedos reddit, hos corrodit, ac decidere, uel uacilla-re cogit, & horum ligamenta relaxat, suffocat, extra Ap-positum uel Potatum de simplicium facultatibus occidit Pa-ralisim, Tremoremq; adducit, Epilepsiam, & mortem, Mem-brorum inflexus, auditui obest, oris Fetorem parit, uisum ob-tenebrat, imo ex Dioscoride, Fumus eius animalibus pessimus sensum & uoluntarium motum destruit, colorem prauum ac Putridum os uulamq; reddit, & ex Plinij. xiij. omnium Venenum existit, mentis alienationem facit, Ni ori accura-tius intendatur, Verumenim in principio infrigidantium ac sistentium Collutione ac Gargarismo utendum non erit talem sursum euaporationem prohibentibus. Ne ueneno-si fumi interius reuocati latiori uia resolui prohibiti nobi-liores particulas Cor & cerebrum repentes, eius tremores, ac frenesim inducant, uel ad guttur translati egrum suffo-cent, Obuiabimus his tamē Lenientibus intus & extra Cas-

sia. Manna, & similibus, Prę sertim ore tenentes Alumen hinc inde uolutatum: Aut frustulum uel auri puri denariū: Aut decoctum, hoc lene cum Iuleb uiolato: Recipe hordei mundi ma. i. radicum buglossæ, uiolarum: Passularum oñ. M. 5. seminis citoniorum. ʒ. i. bulliant ad crepaturam hordei, ut confortet & prę seruet oris partes omnes nobiliores à futuro nocumento refrigeret ac fracturam prohibeat ad ignobiliores superfluitatibus propulsis sogaci, ut solet, ac perita uirtute naturæ: Saliua autem hoc modo rectificatū, & à ueneno purgatum Argentum uiuum Infecta hæc sinthomata non adducit, nec os nec linguam neq; palatum, aut guttur grauius ulcerat, exiccat autē, resoluit, abstergit, subtiliat, incidit parte aquea consumpta ac terrestri sulphurea uigorata:

Assungia quoq; porcina uiolentius naturæ humanæ, cuius pinguedo præstantissima foret: ni Iesum timeremus, & pro qua ponitur amica: membra confortante: uias, formæ asperitatem, & medicinarum siccarum substantiam Vnctionem ingredientium leniente subtiliato ac eius ingressu habilitato, hoc eius acuitate, non autem

Aqua uitæ abluta Alchimistarum inuento ac Proteruorū sententia, Hoc fienda pacto. Ponatur Vinum nigerrimum substantie, ac sapore medium, nec Dulce nec Acidum cucurbita uitrea recta uel curua communi, capello, ac recipiente recte unitis, & Vase eneo Balneo. s. Mariæ ad ignem stilletur: qua distillatione diuisorio curuo, Pilla diuisoria, flegmatis recipiente ac Aquę insimul coniunctis. Vel cucurbita Palmorum sex oblongioris colli. Capello ac Recipiente secundo eodem Balneo stillabit Aqua uitæ Perfectissima

ac spiritus ille transmutatorum Sanctus, cum uenule capello comparere inceperint, signum flegma sursum conscēdisse. Quæ tunc optima censetur, si ea Pannus lineus madefactus ignæ comburatur, uel supra oleum. (Quod est reliquarum Aquarum oppositum resederit) Remittenda preparata modo à tella sua expurgata, & setone sicut cassia extracta mortario marmoreo tribus diebus continuis fortiter contrita aqua frigida pura diluta, secundo rosea, ultima fumiterrea, Pro diuitibus ac delicatis, Macis, Cinamomum, Gariofili, Grana paradisi, rose rubeę, cortex citri, nux muscata, aqua fontis horis. xxiiij. infusa in hac bulita addito demum musco oleo roseo resoluto ac ambra. His tribus essentiali omnium unguentorum materia ac Basi, Saluia, sticados, tyriaca, olibano, storace utraq; camaleonta, Iua, Betonica, Perforata, camedreos, radicibus acori, mirrha, mastice, lauri Baccis, & aqua uitæ. Calida autem ex paulo mercurij corrosiua uirtute, lithargirio utroq;, succo plantaginis, fumiterræ, buglossæ, boloarmeno, minio, corallis, cinere uitis, Plūbo usto, scoria eius, rubigine ferri, camphora, cinabaro, sale communi ac usto, & nitri, uiride eris, resina pini, terbētina, ac cerusa correcto, In tuberibus addita Gallinæ, anatis, anseris, suis, taxi, marmontani, asini, muli, ursi, hominis, uel ungulę bouis pinguedine suo calore & humido duricies ac tumores resoluente, Membra quoq; lesa confortante, Radicibus altææ, acori, brioniæ, Fenugreco, semine lini, Licet etiam doloribus præsentibus Liliorum alborum oleo, sisamino, Amigd. dulciū, ac magno affectu iunipereo, oliuarum antiqueo, roseo, camomillino, anetino, abietis, olibani, terbentinę, ac baccarum lauri omnium optimo, masticino, laudino, nardino, uel butyro

mense maio coacto, medulla cerui, sepo Hircino, ac ceruino, melle rosato, unguento dialteæ, terreis uermibus oleo macerratis ac contusis, radicibus enullæ, ebuli, squinanti, uino odorifero, euphorbio, & castoreo, alucariorum cera tale unguentum diu super locum conseruante, serapino, galbano, & armoniaco in aceto dissolutis, Addantur & consimilia cõfortantia Neruos, ac argenti malignitatem extinguentia, harũ enim Medicinarum auxilio ad debita transfunditur loca. Butyro quoq; ac Limaciarum succo, at non uis tante poterit extingui,

Vel impermixtum uase uitreo sublimari,

Aut ex Zeber tertio. Patella uitrea uel lapidea fundi acetoq; fortissimo opertum ad eius euaporationem lento diuidi igne, & toties aceto collui terreitate ammissa donec calore efficiatur celesti) Ante prandium horis. v. uel præstantius ante cenam duabus, ungantur strenuis manibus igni coram uel estuario assidue intensius calido cubili clauso cauentes semper à uentis & frigore, ac ex Principe Nestomachi & nobiliorum membrorum partes inungantur. Inchoãtes à iuncturis clauiculæ Pedum. Postea Genu, dein cubitorum, postremo Manuum, & quandoq; uirtute ualida, ac forti Inguinum, Ancharum etiam, & Spatularum, Spina, Ceruix, ex alijs ac Tubera. Nam si Cor per Arterias, Epar per uenas, Cerebrum per neruos toti colligetur corpori, ut quandoq; ulceris parui putredine in quo notabilis arteriæ ramus sit Sincopis fiat, si neruus Spasmus, & si uena Febris. Cum autem in iuncturis Arterie Vene, ac manifestentur Nerui his Totum quoq; Corpus alterari necesse erit, Stupa dein calida canapina cooperiantur ac ligentur, horisq; duabus eger

sudet,

ſudet, Lexus Gallinę uel alterius carnis ius potet, perſeuerantes ad materiæ viroſæ ex ore manifeſtum exitum cum dolore ac gingiuarum inflationibus, ex Arnaldo enim de ſcabie breuiarij Secundo, Vnguento ſaracenico inungantur pedes à genibus inferius, ac ſupra tribus digitis bis in die flegmate incipiente reſolui ab inunctione recede. Si uero multis ſputis fiat aſperitas & in gutture dolor, Mel roſatum exhibe, Egro autem multum debili Zuccarum roſeum, buglosſatum, & conſimilia trade, Vel uſq; ad uentris fluxum, aut Sudorem, uel apparentem puſtularum aut dolorum diminutionē, Tumorumue reſolutionem, aut Vlcerum concoctionem, Nitorem, incarnationem, & cutitionem, Factis inunctionibus diebus quibuſdam manifeſto ac impedito magis ex ore fluxu ualida uirtute Communem uenam uel dexteram Baſilicā pro morbi commodo flobothomato, Interungendo etiam proprio quodam propinato pharmaco materias quaſcunq; ad os currere nequaq̄ permittente. Verendum eſt enim Ne poſtea eſtiomenentur & putrefiant ac partes oris Lingua præſertim uelut ſepius contigit corrumpatur, Si uero uelut quandoq; fit nil exeat ab ore, nec à uentre, ulla neq; appareat alteratio, aut manifeſta euacuatio, Heſitante medico de dierum numero ac unguenti quanto, cum certa de his regula dari non ualeat, optimo medici Iudicio ſubmittenda potius, quandoq; enim interpollandum, quandoq; proſequendum putamus uſq; ad ſuperiorum apparitionem pro uirtutis robore, uel ad minus uſq; ad laſſitudinem ſemiſincopalem, ſignum uirtutem in materiam ac humorem bonum, quo intus adſeruatur calor, egiſſe, etiam ſi oporteat. ultra dies quinq; vij. ix. ac etiam. xxx. exempli gratia uel pluribus inungere.

Et quia dentium & gingiuarum dolore, ac oris inflammatione egri masticando comedere non possunt Panatella, seu contuso, uel Iusculo ordeaceo, aut ouo iure dissoluto, ac uino albo boni odoris paucifero, aut cum equalibus cibandi erũt. Loca autem inuncta neq; abluito, nec camisiam neq; linteamina mutato usq; ad perfectam oris salutem & materiæ morbi euacuationem. Ni resolutione nimia sincopis contingeret. Aut subita ac magna oris ulceratio prefocatiua, uel dissinteria, aut aliud, Stupis tunc enim ac unguento ammoto uino calido simplici, uel camomilla, absinthio, matricaria, rosmarino, squinanti, sansuco, rosis, calamento, origano, Nuce cupressi, melle, sale, alumine, saluia, betonica, sticados, & similibus decocto, barbitonsoris lixiuio, uel odorifero ad tertię partis consumptionem uino iuncture colluantur. Diuertunt enim retinenturue materie ne ad superiora conscendant. Atq; confortantur loci ne antecedentem materiam facile amplius admittant.

Vnguentum autem fit hoc modo, Cuius exemplo uaria componentur additis ac mutatis correctiuis ad membrorum Morborum & causarum diuersitatem, Ne uno sanare collyrio oculos uideremur omnes.

Recipe Mercurij saliua extincti ut supra unc. v. minus ac plus si oporteat uirtute fortiori & egritudine maligna, ac si patiens à leui Vnctione non alteretur. Assungiæ porcinæ preparatæ ut supra unc. xiij. pinguedinis gallinæ unc. ij. olei iuniperi. ℥ i. olibani, saluiæ, lithargirij, cerusæ añ. ʒ. vij. aquæ uitæ. ℥. i. s. mercurius sola assungia, si saliuam non habeas ac laborem recuses, mortario fortiter terrendo mortificetur, successiue reliquis additis diu agitatis, &

ad perfectam Vnguenti formam duobus & pluribus diebus, ut fermentetur, dimissis.

Quartus sanandi modus, Cerotum. Cap. XII.

De arte Hipocrates Ars est quid nouum inuenire quod optimum sit Hocq; esse sapientie officium, quæ imperfecta sunt perficere. Cum autem hominum quidam Pharmaca omnia abbhominentur, & quidam uiolentam Vnctionis uim ac Iniuriam perhorreant. Cerotum quoq; fit securius, nobilius ac delectabilius Vnctionis loco forma solida supra corium uel pannum lineum extensum iuncturis omnibus superioribus applicandum ac de tertio in tertium renouandum usq; ad apparentem gingiuarum ac reliquorum prefatorum signorum apparitionem, Tuberibus quoq; apponitur, Vlceribus, ac Doloribus Vnctione quippe mitius at uirtutis unius, cui mercurius quoq; addi ac diminui pro uirtutis ac morbi robore poterit. Hoc pacto.

Recipe Pinguedinis porcinæ preparatæ ut supra, Mercurij saliua extincti añ ℔. 5. incorporentur cum pistello in mortario, postea adde thuris. ℥. ij. lithargiry, cerusæ añ ℥. i. Dein, Recipe serapini, armoniaci añ ℥. iiij. resinæ pini, terbẽtinæ añ. ℥. v. dissoluantur Aqua ardenti ad ignem soliditate aquisita gutta frigido iacta lapidi dura ac frangibili, tepefactis baculo semper agitatis adde unguentum ad incorporationem, Dein ceræ. ℥. ij. ac ultimo lithargiry pul. ℥. iij. agitare non dimittentes & fiet Magdaleon seruandus. Additis quandoq; oleis camomille, anethi, nardini, crocei, laurini, liliorum, pinguedine uituli, uiperæ, euphorbio, Ranis uiuentibus, lumbricis uino dilutis, succo radicũ ebulli, enulle, squinanti sticados, matricariæ, uino albo odorifero prebulis

tis, Florace ultimo liquida apposita.

Post perfectam ex Vnctione, uel Ceroto materiæ euacuationem, linteaminibus ac sudarijs. A balneo continentes ne spargeretur aut resoluatur uirtus, sicut mercurij fit medicamento, seu exilis spiritus, recidiuam sepius incurreret, paucioribus diebus leuamine perstantæ, Imo apopletici quidam & epileptici fiunt, eger optime abstergatur.

De Vnctionis, ac Ceroti accidentibus. Cap. XIII.

VLcera oris, palati, linguę medicamenti iniuria, uel ex Gal. xxiij. tertij a bilioso humore excoriatio, ac Gingiuarum excarnatio, caliditas Gutturis maxima, Linguę & Faucium inflatio uel dolor Dentium denigratio uel Relaxatio medentur imprimis assidua quibusdam diebus oris collutione hordei aqua mediæ ebulitionis gargarismo. Vlceribus cum calore additis diamoron ex Gal. de compositione medicamentorum ad loca Sexto curę communis omnium flegminantium oris particularum cum stomatichis & orilibus pharmacis. Aut nucum succo quorumcunque efficacissimo, uel uiolaceo syrupo calorem extinguente & confortante locum. Postea melle roseo. Dein plantaginis cũ hoc ipso aqua, ac in principio & augumento Aqua buglossę, uiolarum, endiuiæ, & consimilium zucaro ad instar Iuleb igne decocta, uel hoc Decocto oris ulcera mundificante ac sanante. Recipe ordei, rosarum rub. mirthilorum, saluiæ, foliorum oliuarum añ. M. i. uino decoquantur, ultimo addito oximelle, & aceto squillitico.

Dolore autem ingenti utere lacte ouino uel uaccino calido butyro nequaq̃ extracto, nec deficiente genas & circunstantes partes oleo roseo inunge, butyro recenti mirabi

lius dolorem extinguente ore contento. Quo acrius persistente, ab ore materia incessanter fluente super spatulas ac nates in primis absque concisione ad diuertendum applicentur Cucurbite, & scarificentur postea, si oporteat. Dolore autem aucto ac magno oris tumore uel forsan estiomeno aut faciei putrefactione uirtute constante ad reuellendum Cephalicam uenam uel Communem, aut Basilicam, si à nimio epatis uitio foueretur morbus, flobothomato.

Animalium, Spiritualium, ac Naturalium membrorum nocumento succurritur.

Sincopi, debili ac toto corpore laxo alimentis bonis illa ipsa corroborantibus uelut optimo Vino medio ac aromatico, sicut maluatico uirtutem mirumimmodum resolutam uiuificante, & cum bene redolentibus ex floribus ac plantis ac alijs ocissime ex Gal. xi. secundi uirtutem restaurantibus uelut maluatico cum aqua & aceto roseo, menta, maiorana, floribus & fructibus citri, apio, absinthio, rosa, citonio, maciano, boloarmeno, ac terra sigillata, aqua rosea & aceto conspersis uel recentibus rosis nutritis his rorata facie, Extremorum fricatione ac constrictione, cum

Epithimate communi panno coccineo infuso sub mamilla sinistra sepiús applicito, additis ad libitum corallis, terra sigillata, bolo armeno orientali, preciosis gemmis præparatis, & similibus, Inungētes post epithimatis exiccationē hoc

Vnguento gloriosius opitulanti. Recipe tyriacæ, uel mitridati electi. ʒ. ij. succi buglossę. ℥. s. olei rosei, nenupharini añ. ʒ. v. fragmentorū cordialium, coralorum rubeorum añ. p. ʒ. s. additis reliquis ut supra, fiet quoque ex prædictis

Sacculi,

Mixturæ cordiales cũ Zucaro roſeo, boragineo, bugloſ-
ſeo, uiolato, fumiterreo, margaritis, ac ſuperioribus. Syrupo
quoq; de pomis, lupullorum, endiuiæ, fumiterræ, capillorum
ueneris, buglosſę, aquis cicoreę, ac prefatorum ſummo ma-
ne potandi.

Ventris fluxum ſiſtes, ſi fuerit nimia uirtutis reſolutio,
optimis alimentis, uino rubeo, aqua calibeata, uel ſlipticis de
cocta diluto, uentre oleo roſeo, ſeu mirtheo peruncto, cliſte-
ri ex aqua ordei immundi ac binis oui uitellis lauatiuo, ad-
dito oleo roſeo, pinguedine Hirci, uel renum capræ, albedi-
ne oui, Inteſtinorum & capitis caſtrati iure, ac ſimilibus.
Virtute conſtante nequaq̃ conſtringendus ab epidemico
morbo infallacisſime liberans.

Ventris obſtrictio tollitur enemate communi, addito elle
ctuario lenitiuo, ac huiuſcemodi, uel illorũ potu, ac pro uaria
humorũ diſpoſitione pillularũ, ac reliquorũ cap. vi uoratu.

Vigiliarum inſtantijs uirtutem reſoluentibus ſubuenies
odorato naribus & tẽporibus inunctis oleo uiolato, uel ne-
nuphareo. Vnguento populeone, ſpongia narcoticorum de
cocto madefacta, ſemina papaueris albi confecta edẽtes, uel
eius emulſionem contuſo aut panatella, lactucam conditam,
ac huius ſalatutium. Aut hunc ſyrupum duabus horis à cena
potantes. Recipe ſyru de papauere, de nenuphare añ. ℥. vij.
aquarum nenupharis, lactucę, camomillæ añ. ℥ i. Miſce.

Pomum odorandum ac eo fricanda tempora. Recipe
opij thebaici, croci, corticum mandragoræ añ. ℥. i. ceræ al-
bæ. ℥. ij. Miſce.

Oris fluxui nimio infeſtanti proportionales pillule poſt
cenam ſumptæ, & iuncturarum ſuperior collutio ſua-

uiter succurrunt.

Hydropisim quam sepius incurrunt materia morbi huius maligna ex ore ad stomachum à quo ac intestinis ad epar per messeraicas confluente aufugient, uel epidemiæ relapsum, stomachum confortantes & epar Diarodon abbatis, uel aromatico roseo, triasandalis, diamusco dulci, pliris arcoticon, letificante almansoris, uel Gal. rotulā unam uel duas mane horis. iij. ante prandium exhibentes. Et extra epate hoc perlinito unguento. Recipe infrigidantis Gal. ℥. ij. unguenti sandalini. ℥. i. misce cum succo cicoreæ, Supra renes. Recipe infrigidantis Gal. ℥. ij. olei omphancini. ℥. s. misce, quorum simplicibus epithimata, cerota fient, & sacculi, Leui nihilominus semper euacuatione perutentes.

Membrorum autem reliquorum Nocumento utpote Capitis, coriandro uel diacori, Pectoris Iusculo hordeaceo mane loco syrupi prandio ac cena semper ultimo potato, penidijs, ac syrupo uiolaceo, Membrorum exteriorum saluia & absinthio uino decoctis Iuncturis non multum humectādis collutis, granatorum corticibus, Sticados, Ac Reliquis particulis suis proprijs simplicibus recte succurremus.

Quintus sanādi modus, Suffumigiū. Cap. XIIII.

SVffumigijs quoque ex cinabaro consimilis Vnctione uirtutis, si eorum basis argentum uiuum sit, uiolentissimo medicamine, ex Gal. simp. facultatum. ix. stipticitate quadam ne materie excernantur prohibente, ac seuissimo, ad Cerebri & principalium membrorum consolationem Bene redolentibus additis, ac Correctiuis eius malignitati & morbi resistentibus ueluti mirrha, belzui, storace, olibano, xiloaloe, sandalis, diptamo albo, tormentilla, gentiana, ben al

bo ac rubeo, angelica, citri semine, acetosæ, ozimi, doronici, gariofilis, cinamomo, calamo aromatico, croco, sandaraca, Tyriaca, & pro Diuitibus musco & ambra, Atque adiuuantibus, sicut auripigmento, & marchesita, & si nec tutus ac fallacissimus modus sit, neque absque primarum particularum nocumenti pauore, Imo prauos epidemiæ complicatos, qui suffumigantur, incidunt Morbos, uelut Asthma, Tussim, Hydropisim, & Marasmum, ut administrandum non sit nisi inueteratis, uirtute forti ualde praua egritudine in qua alia nõ contulerint remedio, & cum maxima aeris ac aliarum rerum non naturalium obseruantia. Nam Cõsumpti, Asthmatici, Ethici, cum acuti uel calidi humoris prædominio, Natura uel quouis modo debiles nequaq̃ suffumigandi.

Pręparandi postea uelut Inungendi prepurgato paulatim corpore, sanguine eiecto, epate ac stomacho confortato, cordi intus, & extra opitulantes non absque ratione si cætera non contulerint utemur, ex damasceno enim satius est anceps experiri remedium q̃ nullum. quo nonnulli etiam praua abusi sunt scabie. Egro itaque in loco clauso igne uel stupha calefacto, præassumptis aurora duobus sorbilibus ouis & maluatici parum, uel ad cordis & stomachi confortationem syrupo acetositatis citri, de buglossa, roseo, seu alio cum cordialibus Aquis, uel granatorum succo, Aut panis bucella in uino, siue media caponis Iuris scutela cum una perlarum aut aromatici rosati trazea, seu Zucari rosei, ℥.i. duabus quiescente horis, Dein sub coopertorio, pauione, aut conopeo respirationis priuatione super scamnũ nudo sedente, intra posito catino prunis pleno Hoc Suffumigiũ immitte.

Recipe cinabari pul. unc. 5. mirrhæ, olibani añ. ℥.i.

storacis, 3.5. Misce, recipienteq; toto corpore fumum pro uirtutis robore usq; ad sudorem.

Trocisci quoq;, ac Alia ex huiusmodi sic formantur. Recipe cinabari unc.i. Mirrhę, xiloaloes, laudani, olibani, añ. 3. ij. galliæ muscate. ℈.ij. Tyriacæ. ℈.i. Aquæ melissæ, uel storacis liquidæ quan. suf. Misce. Dosis est unc. 5. Debiles autem neq; suffumigij odorem tollerantes caput uel faciem saltim, ne tamen fumus respiret extra conopeum teneant. Suffumigatione consumpta, pannis coopertus per horam pro sudoris complemento lectulum ingrediatur, attenta semper uirtute, suffumigio naturali dissoluto calore egro indigenti mediam iuris caponis scutellam cum trazea, uel alia ut supra porrigito, & post horas.iiij. prandeto. Sic procedentes usq; ad manifestum materiæ ex ore fluxum, ac reliqua, uelut in Unctione prediximus, signa, Sinthomatibus prauis, oris ulceribus, sincopi, ac cæteris subuenientes, Egro autem quotidianam suffumigij administrationem nequaq̄ tollerante alternatim fiat de tertio, s. uel de quarta in quartam diem minori suffumigij quantitate, quæ etiam uirtute forti augeri poterit. Nam prima Dosi consumpta similem igni projjce, Possemus etiam quandoq; sero Inungere Mane facto suffumigio pro uirtutis robore uel morbi prauitate, quandoq; ab uno, Alias ab utroq; desistere, Ac postea ad unum, quandoq; ad utrunq; reuertimur.

Sextus sanandi modus, Præcipitatum. Cap. XV.

SI adeo Inualuerit Diabolicus Malus insenueritue ut nulla prædictarum Cura, Neq; uiolenta ui argenti uiui extra Unctione, Ceroto, ac Suffitu introducta auferri ualeat, Cum ad ultimas egritudines ex Hipocrate primi, vi. ultime curae

tiones sint potentes, Certumq; sit ab eodem de Arte ualidissimum fortissimum ue morbũ fortioribus curari & tolli: & ix. ac. x. Meden. methodo Egritudo quę non habet praeter unam uiam ad salutem licet cuilibet egrotanti ardua & difficilis ipso tamen inuito oportet per illam etiam in omnibus casibus transeat. Multoties enim Medicus rebus contra naturam patientis particulę utitur ut bonam ualitudinem inducat. Ore ipso ac intus Catapocia facta cum cordialibus pro uelle ac morbi natura ex mercurio

Praecipitato, aut Calcinato, uel Rubeo sumito Puluere hoc fiendo pacto.

Recipe Aquae Partitionis auri ab argento, quae sic fiet. Recipe uitrioli romani. ℔. i. aluminis rocchae unc. ix. salis nitri. ℔. s. ponantur cucurbita curua uitrea uel recta, capello, & recipiente ad fornacis ignem contusi, & stillabit, ℔. i. s. Argenti uiui ℔. i. imponantur cucurbita parua uitrea, in olla posita, ne immediato ignis contactu frangatur, igne lento ac medio quodam aucto fortiori, ut tota defluat aqua, dignoscendum cum non euaporet amplius. Si uero intus aliqua argenti portio uiui remanserit uel abijce, uel captia enea igni ad mercurij consumptionem apponito, & habebis. Postea sic

Pillulam confice. Recipe precipitati gra. v. plus uel minus. Margaritarum, iacinthorum p̄p̄. Terrae sigillatae, boli armeni orientalis añ. gra. iij. specierum diamusci gra. iiij. misce & deauretur, ab egro lecto horis. v. se continente aurora deglutiendam. Hac enim epidemiae elidentur Dolores Pituita & Atrabilis uomitu nec non alui deiectu Reliquorumue humorum corruptiones euanescent.

Reliqui ſanandi modi, Inuenti, ac Futuri. Cap. XVI.

AN autem alij Medendi modi adhuc comperti ſint, & denuo comperiri ualeant, uelut ex quatuor Viperarũ generibus ad humores totidem Pharmaca, Sola Colloquintida maluatico, Abſinthium, uel Aloes, Reliqua ſimplicia, Syrupi diuerſi, Decocta, & Alia. Priſcorum inuentis commoti & concitati ex Hipocrate Noua perquirimus, quiq; certaminibus ac culinis ſtudent de priſca medicina ſemper aliquid inuenerunt. Verum enim deſcriptis Sex Sanandi Modis ex aſclepiade Epidemiam omnem tuto celeriter & ſemper iucunde curauimus.

De Doloribus. Cap. XVII.

FIunt quippe quibuſcunq; corporis particulis Dolores pro humorum, ac membrorum diuerſitate, utpote Intẽſi fortioribus medicamẽtis, remiſſionibus Miiores diminuẽdi. Cum autem ex Gal. acutorum primi. xxxij. Medicationes quatuor Dolores reſoluant, Euaporatio, Flobothomia, Solutio ſeu lenitio naturæ.

Medicinę enim ex opio, Iuſquiamo, & mandragora dolorem non reſoluunt, ſed ſenſum ſtupefeciunt, idcirco niſi mortis diſcrimine porrigende. Morbi enim prauitate innatum membrorum calorem deſtruunt, ac frigore craſſiorem & reſolutionis materiam difficilioris reddunt.

Anodina uero abſq; dolore, ſcilicet ac horum Euaporationes calori naturali, quem parum excedunt, fere conſimilia membri confortantia uires, materiam coniunctam ſubtiliantia, reſolutioni uel euaporationi cum dolorum extinctione pręparantia conferent, uelut oleum roſeum, camomillæ, aneti, trifolij, ſeminis lini, liliorum alborum, pulpa caſſiæ,

& similia. Humore crasso pituitoso ac uiscoso, adeps anatis, uituli, gallinæ, dialtea, & huiusmodi.

Emplastra quoque ex prædictorum floribus, herbis, ac mucilaginibus uelut seminis lini, fenugreci, radicum alteæ, Fomenta, ac Cerota ex Gal. tertio techni, quandoq; materia frigida ac uiscosa multum sticados addito,

Emplastrum resoluens materia crassa & frigida dolorẽ leniens. Recipe florum meliloti, rosarum rubearum añ ℥.i. saluiæ, absinthij, sticados añ unc. 5. farinæ seminis lini, fenugreci, hordei añ. unc.i. 5. Pulverizentur subtiliter, & Vino albo dulci fiat. Addi poterunt hermodactili, Mel, Furfur qui solus caldario calefactus sacculo impositus pro pauperibus ualet, Sapa, Absinthium quoque lapidi ignito uino extincto calefactum, quibus

Fomenta fient uniformiter uino aromatico spongia infusa & expressa continue applicanda, Additis materia digesta demum resolutiuis, uelut olibano, galbano, armoniaco, alueariorum luto, oleo olibani, masticis, lauri, serapino, & similibus. Vltimo rebelli humore iuncturis collecto, nequeũte resolui apponitur Argentũ uiuũ ut supra saliua preparatũ.

Operabimur autem uerius, ac tutius cum his quæ morbi causam remouent si oporteat,

Flobothomia chirurgia secundo, uel His

quæ intus sumpta naturæ solutionem efficiant, Ellectuarijs, Pillulis, Hermodactilata, ac Consimilibus cap. vi. tertio Medicę artis instrumento.

Pustularum Cura. Cap. XVIII.

SI ex Gal. de Colera nigra Natura sanguinem mundare tentans excernat quod prauum quandoq; ad eam

quæ foris superficiem uelut crisi solerti iudicio. Quod uero rosarum applicatione fiet, ac Herbe stelle uulgo note fercu. lis, succo, ac crude aceto etiā passulato cōmixtione, Aliisq;. Quo modo chirurgi rationabilius causticis primo Aqua ardenti forti, aut calcis, seu ad partiendum, siue argēti uiui, uel sublimati, aut uiridis eris, Arsenici, uel aluminis, & similium. Aut horum unguentis sigillatim quacunq; parte corporis mane ac sero, & canonice, ac quippe cauteria conscientia ab apostolo dicta, inungent ac tangent, Dein cum ultra quatuor cauterij iuuamenta à Principe, quarta prini posita. Ne s. corruptio dilatetur, Membrum confortetur. Materia resoluatur, Sanguis restringatur, A Neotericorum Iacobo parti Alia notentur. 4. Diuersio, Interceptio, Eradicatio, Constrictio & corrugatio, qua in porris cutis facta ne ad eius superficiem superfluitates transmittat natura. Medicus Naturæ minister impediet, & à sanguinis depuratione consistat. Verum ut horum prauæ etiam curę Obstinatis, Negociatoribus, Amantibus. Et his qui nec minimo quoq; instanti uellent cum pustulis uideri, nec neuo quoppiā, iotha, aut athomo annotari, subueniamus. Aqua qua tangētur connotetur. Recipe sublimati. ℥. i. aquę ardentis, roseæ añ. unc. iij. buliant igne lento uase uitreo, aut uitreato ad sublimati dissolutionem.

Alia fortior. Recipe sublimati, uiridis eris, añ. ℥. i. aluminis rocchæ. ℥. 5. Aquarum maris, rosęę, añ. unc. iij. buliāt ad quartam partis consumptionem. Colaturæ addita aquæ partionis unc. i. Aqua enim separationis addit ad libitum ac uirtutem minuit.

Vnguentum expertum & ad Adultorum scabiem pro

batissimum de tertio in tertium diem calidum sero cum uadit dormitum inungendũ. Recipe Argenti uiui saliua extincti uel oleo laurino quan. suf. ʒ. 5 uiridis eris. ʒ. i. sublimati. ʒ. ij. terbentinę, cerusę, añ. unc. i. pinguedinis porcinę unc. ij ceræ albæ, storacis liquidæ añ. unc. 5. misce, trium dierum Dosis unc. i.

Minuetur eius ualida uirtus et Puerorum ulla absq; noxa scabiem propellet ac dealbatur Cerusa ad placitum addita. Vti quoq; poteris Vnguentis quibus pulsus inungit Vulgus uelut Vnctionis cura ad perfictam salutem, Gingiuarum & oris alterationi succurrentes, sicut prędiximus. Si uero sublimati acuitate exoriatur Dolor, aut Excoriatio, uel Tumor butyro pustulas inunge, Vel Hordei aqua collue, aut Alijs extinguentibus, aut Dolorem cap. xvij. mitigãtibus.

Paruule uero Pustule acuta materia excoriantes ac acerbissimos cruribus & circa ulcera inducentes Dolores hoc illinientur Vnguento. Recipe unguẽti rosei Mesue. Populeonis, de tutia añ. unc. 5. lithargirij argentei, Accatię añ. ʒ. i. succi solatri quan. suffi. Misce, ac mortario plumbeo incorporentur perfecte Cerusa nihilominus sola ac oleo roseo, uel consimilibus satius quandoq; perungentur.

Tubera Apostemata Dura uulgo Gummas Resoluemus, Maturabimus, & Aperiemus.

Cap. XIX.

CVm autem principis sententia, quarti tertia cap. ij. Apostemata Quatuor terminentur modis, Resolutione Suppuratione laudabilius, Corruptione, & Induratione nec decenter.

Resoluuntur quidem rectius Epidemici Tubera Morbi

ac insfallac ter Aquę, uel Vini Decocto cap.x. Vnctione ac Reliquis cap.proprio. Particularius tamen Mollientibus calidis ac primo siccis uelut pinguedine gallinæ, anatis, anseris,oleo camomillæ,liliorum, Kerua, & ex serapione armoniaco mirabili licet satis calido,uel Ceroto cap.xij. Diaquilon paruo, ac gummeo,emplastro de Mellıloto, medulla crurium Equi uituli,porci,Vnguento mollitiuo omnium præstantissimo,dialtea,terbentina,mercurio,butyro recenti,bdelio, galbano, mucilagine seminis lini, fenugreci, alteæ,lithargirio, His, si nec resoluantur Medicus ex Hipocrate naturę adiutor.

Maturatiuo hoc utatur emplastro. Recipe foliorum malbæ,uiolarum añ.M.i. bulborum liliorum alborum nume.ij. radicum alteæ aqua præcoctis,assungiæ porcinæ añ. unc.ij. butyri recentis, fenugreci añ.unc. 5. olei liliorum uiolarum añ.unc.i. 5. cum aqua pręd.cta fiat Cataplasma calidum apponendum, addi poterit mucilago altęę, fenugreci, seminis lini,horum farina,ac tritici,pinguedo gallinæ,cerui,resina pini, terbentina, fermentum ficus pingues, diaquilon magnum Vnguentum mollitiuum utrunq. per se ualidum seu mucilagineum. Radix brioniæ recens

Fomenta quoq ex quibus fient.

Aperiatur dein Maturum apostema sagittela, uel alio instrumento incidente uillorum incessu præterquam in fronte, ac sumine, alijsq; locis opposite aperiendis ex Principe tertia quarti. Verito autem incisionis nocumento.

Cauterio

Actuali confortante forte dilecto magis gladiali utere.

Potentiali etiam quandoq; & si non ita tuto necessitate

urgente familiari ac correcto ad foraminis quantitatē horis vi. adaperiente, à iuncturis ac neruis membri operationem destruentibus cauentes, hoc uelut bubonibus utere.

Recipe sublimati. ℈. iij. ß. minus ac plus ut ualentius cauterizet, opij gra. iij. minus ac plus ne grauiorem dolorē concitet, ac mense quiescere permisso, unguenti populeonis. ʒ. i. ß. lapidis ematitis gra. v. Misce.

Quo ammoto, butyro & caulis folio escaræ casum procura, Loco etiam Cauterij,

Oleo de uitriolo nulli in quocunq; opere pari mirabili absq; dolore cauterizante Scrophulis ac Verrucis magnis eleuandis, præsertim hoc facto modo. Recipe uitrioli romani. ʒ. xx. aluminis rocchæ, salis nitri añ. ʒ. xxiiij. puluerizentur & igne fornacis Alchimistarum secundum artem Cucurbita calcinentur curua ac igne aucto recipiente habebis. Ad sistendum autem ne noua dolore ad locum materia currat securius supra locum digitis. 4. hoc

Defensiuum appone. Recipe boliarmeni, sanguinis draconis, accatiæ añ. unc. ß. unguenti plumbei unc. i. Albuminis ouorum, aceti añ. quan. suf. misce, Addita quoq; camphora Mortario fiet Vnguentum.

Vlcerum Curua. Cap. XX.

SI Vlceris Descriptio sit continui solutio ex Principe quarta quarti tractatu. iij. à qua Pus resudat & Sanies, Vlcera Diabolici Morbi contumacia Rebellia ex Gale. de curandis Morbis à Medicis græce cacoethe cæterorū prauitatem maligna ac qualitate pessima occulta complectentia Curabimus attētis Methodi medendi quarto cōtra thessalum radicalis curæ, atq; etiam accidentium Impedimētis,

Figura

Figura, s. circulari ad aliam reducenda.

Fistulari loco possibili absque particulæ patientis discrimine Cauterio, Nouacula, raræ & siccæ substantiæ Tenta, sicut medulla melegarij, sambuci, spongiæ præparatæ, radicis aristologiæ, Gentianæ, Brioniæ, & Similium aperiēda, sin autē Vnguēta dissoluta, ac Lotiones imponētur siringa.

Saniei crassitie digestiuis ui incisiua subtiliata. Tenuitate cū calorē cōseruātibus ac uiscosis uelut glutinis incrassata.

Frigiditas autem, Calor, & Relique qualitates quibus Corrosio, Mollificato, Exiccatio sequentur, & Alia, suis cōtrarijs qualitate Occulta proprijs ac expertis, uelut Vnguentis ex Argento uiuo ac pulueribus dimouentur.

Membri, cruris. s. natura Imbecillitate, Vuluæ, & Gutturis humiditatibus superfluis calidis proportionalibus remotis, ac confortantibus, ex Hipocrate enim morbus suo dimouetur contrario ac simili salus adseruatur.

Humiditas autem naturaliter ad membra fluens exiccātibus adimitur.

Mandatis quoque membri nouas quotidie superfluitates ad ulcera impedimentum uelut Epatis, aut Renum, Matricis, Cerebri, Aliorum, ac Totius chacochimi Corporis his purgatis ac rectificatis tolletur, Vlceris cura ex Principe quarta quarti, ac primi quarta nequaquam prætermissa.

Ammota Ostracosa, Decolorata, uel Calosa labiorum Duritie Medicamine Acuto, Vnguentis & Aquis cap. xviij. uel instrumento apto ex Gal. quarto meden. Metho. ad sanā usque carnem excidenda, uel quādoq;, quod Thessalus nequaquam nouit & maius est quippiam atque artis egens medicamentis sanare mollientibus.

Ossium Corruptione seu Denigratione Medicamento

Squammas, Frusta, ac totam quantitatem relaxante, uel Cauterio ignito, Fricatorio, Scalpro, Lima, Tripano, aut Similibus pro membri necessitate ac corruptionis quanto, & Reliquis impedimentis suis medicamentis dimouendis.

Puluis squammans ossa ulcere quocunq; superficie corrupta. Recipe radicũ yreos, Aristologię añ. ʒ.i. cẽtaureæ. ʒ. ij. corticis pini. ʒ. s. Misce, quo ac melle fiet. Vnguentũ.

Ossa quoq; squammat Aqua uitæ cum melle roseo & calcanto adusto madefacto lichinio, Euphorbiũ ultimũ, Vnguẽtum Egiptiacũ, munita semper Defensiuo cap. xix. carne.

Remoto osse ad perfectam consolidationem cum incarnantibus peruenies.

Vnguentum Digestiuum sanie cruda & crassa licinio ac ulcere cooperiendo petia linienda pro membri conditione ligato. Recipe terbentinæ claræ unc. s. uitelli ouorum nume. i. Misce addito quandoq; croco, butyro, unguento rasino, Basilicone, Dialtea, Assungia porcina, oleo liliorum, Arãciorum succo, ac coacti, Mercurij portiuncula.

Sanie autem uirulenta subtili ac corrosiua. Recipe lithargirij oleo roseo ad perfectam mixtionem agitati unc. s. terbentinæ lotæ unc. i. s. uitelli ouorum nume. i. Misce, quandoq; utere unguento de plumbo, Assungia porcina, Astricti demum, Argento uiuo.

Mundificatiuis digestione perfecta sanie bona albedine lenitate & equalitate dignoscenda, pro ulceram ac membrorum diuersitate procedito.

Vnguentum quacunq; corporis parte Mundificatiuum commune. Recipe Terbentinæ unc. i. Mellis rosei unc. s. farinæ hordei quan. suffi. misce. Additur Mastix, Mirrha, Olibanum, Communia auctorũ, Vlceribus capitis de Gum

mi ellemi, de Bethonica, de Materſilua, Aliorum Membrorũ pro Particularum ac Vlcerum natura, Apoſtolorum Vlceribus putridis, ſordidis, prauis, & profundis uel Fiſtulis diſſolutum Vino Lixiuio Aceto uel quoppiam Appropriato, ſicut Egiptiacum Duriciei q̃ plurimum conferens. Caloſam ammouens carnem. Minus malignis præfatis miſceto Baſilicon, Raſinum, Aureum, Calido uero ulceri unguentum de Tucia, de Ceruſa, cum camphora pro maiori inflammatione, & magiſtraliter ſucco ſolatri decoctum, de Plumbo, quandoq; de Minio, cum camphora, ac ſeinuicem mixtis intentionum diuerſitate.

Præcipitato dein Puluere Rubeo cap. xv. a quibuſcunq; empericis applicito miraculoſius corroſionis domeſtica ui quadam abſq; dolore Mollis & ſuperfluæ carnis Exiccatiuo, Deambulantis Cancrenæ prohibitiuo, prauæ qualitatis occultę Vlcerum Epidemici Morbi maxime remotiuo craſſæ Saniei duræ, Indigeſtæ, Tuberum apertione cuiuſq; concoctiuo, cui Par non eſt, uſq; ad perfectam cutis generationem præſertim Virgę, Aliorumq; locorum Putredine ac Sanie praua conſolidationem prohibente, Fiſtulis quoq; uino ſiringa proiecto.

Aqua item partionis capi. eodem Verucas cuiuſcunq; loci remouente Ani præſertim, ac Vuluæ, Vlcera praua Deambulantia ac Gutturis Cauterio bis die tacto, roſea corrigenda aqua.

Deſcribuntur demum a Neotericis Vnguenta plurima Epidemici mundificatiua Morbi prauam eius qualitate occultam dimouentia, Duritiem diſſoluentia gummeam, optimam efficientia Saniem, Dolorem ſedantia, Carnemq; gignentia laudabilem ex maſtice, thuræ, colophonia, ceruſa,

Argento uiuo aranciorum extincto succo, oleo roseo, assungia suina, mortario ac pistello fienda. Vnguentum quoque Rasinum, Lithargereum.

Damascenum sic constituendum. Recipe unguenti rasini igne captia dissoluti unc.i. 5. uiridis eris. 3. 5. agitata perfectius misceto.

Cerotum de betonica unicuiq; capitis ac Epidemici ulceri mirabile, ac dein carnis generationem Cicatrizans, ad Maiorem Exiccationem unguento addito de Minio, fit, Recipe terbentinæ, Resinæ pini, olei rosei añ. unc. iij. ceræ unc. ij. 5. Betonicę, Matersiluæ añ. unc. iij. 5. Infundantur tribus diebus herbe uino dulci, postea simul coquantur ad uini consumptionem, colaturę igni positæ addito Gummi ellemi, Sarcocollæ, Olibani. añ. unc. 5. pro libra, Cæteris autem corporis Particulis optimum

Cerotum de Minio usuale igne sic fiendum. Recipe minij unc. iij. lithargirij aurei. ℥. i. cerusæ, olibani añ. ℥. 5. olei rosei, liliorum añ. ℔. 5. sepi hircini. ℥. i. 5. addi poterit Bolus armenus, oppoponacum, camphora, cera alba, sepum castrati, oleum laurinum, commune præsertim crurium ulceribus, ualet etiam oleum Mirthinum, ac Cerotum ex Mercurio cap. xij.

Aqua Vlcerum Gutturis, Palati, Gingiuarum, ac Labiorum bis die cotto radij summo madefacto contangendorum consolidatiua fiet. Recipe Aluminis rocchæ. 3. ij. zuccari fini. 3. i. uiridis eris. ℈. 5. aquarum plantaginis, rosarum añ. ℥. ij. buliant consumpto tertio, & cola.

Fortior ac Nobilior. Recipe Aquæ partionis unc. 5. roseę unc. i. 5. Misce.

Alia seu Decoctum gargarizandum gutturis ulceribus

oris uel gingiuarum prauis tumores resoluens, ac materiæ prohibens descensum, Saniem mundificans, ac cicatrizans. Recipe Rosarum, Mirthilorum, Arnaglossę, Bislinguę, plantaginis. añ. ℥. ij. Balaustiarum, Gallarum añ ℈. vij. Aluminis Rocchæ. ℥. i. ß. Aquarum plantaginis unc. viij. buliant consumpto tertio, cola, ac vtere cum syrupo acetoso, uel diamoron, aut melle roseo, ac alijs ex proportione, Iungetur Berberis, Mirrha, Antimoniũ, Aqua plantaginis ferro igneo decies calibeata, Vinum stipticum nec Vinosum.

Ad maiorem exiccationem Puluis. Recipe Tutiæ præparatæ, terræ Sigillatæ, Accatiæ, Corallorum rub. añ. ℈. i. Sanguinis Draconis, Thuris, Seminis plantaginis, Mirthillorum, añ ℈. ß. canula ulceri inijciatur uel insuffletur fistulæ.

Lotio seu Decoctum olla terrea Genitali membro, Vuluæ inflatæ uel Vlceribus, Recipe Rosarum rub. foliorum Mirthi, Corticum granatorum, Balaustiarum, Tartari Albi, Aluminis Rocchæ, Hordei, Seminis Caulium añ. Aquę plãtaginis, quan. suf. Colaturæ adde, Mellis rosei, unc. iij.

Fixuræ autem uolis manuum ac pedum plantis cum dolore quandoq;, præpurgatò corpore, hac Lotione colluantur, Recipe Maluę, fumiterræ, Hordei, añ. M. i. additur Altea, Consolida, Paritaria, Capillus uen. Lapatium acutum, Nepite, Lupini, Viole, Mel, Elleborus uterq;, & consimilia, postea Vngantur Vnctione Mercurij cap. xviij. uel Aquis ibidem fortibus contangantur, Probabilius Butyro recenti nouies Aqua Hordei, Violacea, aut fumiterrea abluto, uel isto. Recipe Albuminis ouorum numero. i. pinguedinis hirci ℥. ij. ß. Sublimati, Aluminis combusti añ. ℈. i. misce mortario lapideo ac ligneo pistello, Quo inflatione uel mordicatione quandoq; sequẽte butyro recenti sæpe perungãtur.

Id autem nec inflammat & mirabilius ad Vlcera uulgo Bugantiæ præualet, Recipe Olei rosei, Ceræ an̄, unc. ij. sepi Hircini. ℥. vi. Succi rapæ, ℥. iij cōsumpto buliat Succo.

Aqua Calcis Vlcerum cessat Dolor, Tumor residet, Vulnera emundantur, & Calores ac miraculosius Inflammationes arcentur, cum alioquin sui caloris uehementia incendat Calx Viua, qua nihil efficatius, Aquam puteanam uel fluuialem uase nouo feruentius bulitam calci uiuæ superinfunde cupa lignea munda noua dissolutæ quiescere permissæ, natante summo exempta Spuma, calcis medio limpidissimā aquam defunde, ac usui reposita spongia uel linteolo intincto Calida foueantur Vlcera, Sanies detergatur, Pro membri dein proportione liganda: Vt cum prę fatis postremo cicatrizentur Vlcera, ac Neotericorum Vnguento ex Rasineo, Damasceno, Mercurio, Masticę, Cerusa, Lithargirio, ac oleo Mirthino composito.

Neq; silentio prætereunda Simplicia Duo Apud Dioscoridem Climenon locis aquarum currentium exoriens stipite quadrato fabarum folijs dentatis ac arnaglossæ instar, Matersiluamq; uino madefactam tibiarum Vlceribus ac aliarum particularum opitulantia quamplurimum.

Cum rectius tamen antiquissima quoq; Vlcera ac nullo diutius medicamento curata.

Solo Mollitiuo melle liquefacto roseo Imbutis lichinijs Mundificauerimus, genita

Consolidauerimus carne, cum scire liceat tertio meden. metho. generandę carnis materiam sanguinem bonum esse opificem authoremq; naturam. Nam & cauo ulceri Caro quæ perijt restituatur oportet, ac Adiectorum Calidi, Frigidi, Humidi, & Sicci Temperatura constantium, iuxta quorū

Temperiem Opifice quoq; Ratione indigemus, Porro his ita se habentibus nihil est prꝫterea quod obstet, idq; nullius externi Medicamento.

Et si absq; melle eo tantum petijs cooperta Cicatrizau erimus, ac perfectæ saluti, Rationabilius, His Quę Potátur, Velut Miraculoso Aquę Ligni uel Vini Decocto, Reliquisme Superioribus à Morte certius ad Vitam recte optimeq; resti tuimus magno cum decore complectius.

Delentur autem Maculæ. Cap. XXI.

SI Dijs supplicandum sit ex Hipocrate de uictus ratio- ne, Quod quidem Pium est Decorum Optimumq., Ideo ammotis Pustulis, ac Tuberibus, Vlceribusq; cicatrizatis Re- manentes deleantur Maculę

Hoc Linimento.

Recipe Cristalli puri calcinati, succi fructuum pentha- philonis scilicet fragarum añ. quantum suffi. fiat Lutum maculis Illiniendum.

Aliud. Recipe cerusæ lotę florum fabarũ aqua, draga- gãti añ. pulverizẽtur, & muliebri lacte Illiniátur cõmixta.

Modus Viuendi post Curationem Sani.

Cap. XXII.

EPidemici Morbi Basi ac Minera Vniuersis Humoribus una permixtis Diabolica quadam operta prauitate dif ficulter Inseparabilibus, Epatis adhuc nonnulla permanen- te Discrasia, Veteri indies crescente, uel Noua superueniente Causa, plurium instar prauorum iecoris Morborum, Hydro- pis potissimum, Icteri, ac Similium, ut eo laborantes sępius post Salutem ac totalem sinthomatum apparentem remo- tionem, mensibus & annis, tum subiecti dispositione, tum quoq; regimine prauo deterius recidiuauerint. Ne igitur de-

nuo in Epidemiam relabantur, duobus annis continuis.

Primo sex rerum non naturalium Regimine sicuti prę-scripsimus utantur. Infectorum Coitum, Contactum præsertim, Dormitionem, ac Continuam Conuersationem refugiētes, ante atq; post Concubitum Membrum Virile & Vuluā uino calido uel aceto, ut supra cap. v. colluentes.

Secundo Membra non modo Interiora uerum etiā Exteriora potissimum Dolores. Apostemata, Vlcera, ac Reliqua perpessa, confortato, Intus Epar huius semper minera Morbi, à quo tota transmittitur Occasio. Inseruientemq; illi Stomachū cum Diarodon abbatis, ac cap. xiij. Reliquis, uel Alteram, Qua Iecinoris foueatur Nocumentum, Particulā, uelut Splenem, Renes, & Cætera, Ac Mulierum Menstrui sanguinis retentione nimiaue effusione Matrices, ex Hipocrate menstruis pluribus euenientibus & non uenientibus à matrice accidunt Egritudines. Vnguentis ab extra ac Reliquis cap. prænotatis eodem.

Tertio propria utatur Euacuatione pro patientis uirtute, uel Confectione hamech, Pillulis, ac cap. vi. Reliquis. Semelq; hebdomada saltim digitis uel penæ in ore apositione, aut familiari aqua tepida ac syrupo acetoso, uel alio absq; egroti discrimine prouocetur Vomitus propriam morbi educens materiam, atq; à iuncturarum doloribus, quos mitigat, prę-seruans, Imo diuertens, quandoq; Solus sanat, Hieme, si Autumno, uel Estate tota, si Vere Cura expedita fuerit, Vere si quidē & autūno semper ex Hipocrate, cap. x. Egrū Euacuatione, & Vniuersali Pharmaco, ac suis Digerētibus Curato.

NOn mirum, Si Etate hac nostra miserrima, Nec Marones, Nec Hipocrates, Neq; Aristoteles, Nec Hieronymi, Neq; Augustini, Helie, Ac Moses Insurgant & com-

pareant. Si Dominus in Nubis caligine modo nec ueniat. Nec Spiritus Sanctus è Celo Descendat amplius, Si cuncti Reges & Principes desinant esse Mecænates. Literarumq; (licet Rari Professores) odio sese semper habeant. Maledictis ac Factis sese semper Insectentur, Vt Virtus non modo algeat, sed nec laudetur. Si itaq; Lectores candidissimi me adminus laudatum sensero. Et si in Maledictis & Opere Medico, Cum circa Nobilissimum Humanũ Corpus laborauerim, sponte à sapiẽtioribus corrigi supplex exoptẽ, Virtutis ac Veri Amore Herculeos rursum subibo Labores.

DE DEPILATIVA, ET DENTATIVA.

Superuenit postea Galleci sinthoma signum seu. 6. Accidens euo nostro anno. s. Christi. 1538. uel circa quo tẽpore Excellentiss. Phs & Clariss. Medicus D. Bartholomeus Gaionus Veronensis ad me has conscripsit literas.

ERCVRRI Iucundissimas lectiones iuditij & opusculi tui de Lue Gallica ad me missi & unico spiritu perlegi, Nec uidisse semel satis est, iuuat usq; morari. Sensi quam bene oleat officina illa tua in qua nil cuditur quod non prȩclarum sit & excellens. Sed ne assentari in te uidear, Non silebo in his litteris meis tecum, Quod diminutus esse mihi uisus es, in hoc duntaxat, Quod nihil dicere uoluisti De casu pilorum contingente in morbo isto hac nostra tempestate propter ulteriorem adustionem acquisitã in materia a qua

Lues ipsa causatur. Quod Accidens cum fere omnes infesta re uideatur, Non erat adeo de facili (me iudice) sub silentio prætereundum. Et quia cum apprime norim prouidentissimum ingenium tuum, Et te nihil sine forti ratione agere. Ideo huius causam scire uehementer cupio.

Ego autem THOMAS.

QVoniam Amici & ferme fratris pius animus antiquissimaue consuetudo me cogunt & urgens urget necessitas literatissimo atq; eruditissimo quærenti respondere Hac. 2. impressione mei Achatis amore, & impulsu librum perficiam istum.

De Depilatiua.

SIcuti innotescere cepit magis euidentius & clarius annotari Morbus Gallecus tempore Caroli. VIII. Anno. s. 1493. quo tēpore innumerosissima gens ad hunc Dispposita, Ex Gal. de differentijs febrium cap. 4. Oportet semper meminisse nullam causam sine patientis aptitudine agere aptam natam esse, quo maxima particula generationis egritudinum est passuri corporis præparatio aliter sub cane egrotarent omnes. Veluti contigit anno, 1526, quo Pesticule Morbus etiam antiquissimus ab Hip. Gal. & reliquis, sicut proprijs inscriptionibus disseruimus, descriptus, Hominum innumerosam multitudinem inficientes manifestius ceperunt annotari. Ac ante Tyberij Cæsaris. III. Romanorū Imperatoris principatum ex Plinij. 26. naturalis historię non modo Italiæ sed uniuerse ferme Europæ Licheras Mentagramue incognitas fuisse, Atq; Elephantiasim usq; ad magni Pōpei tēpora nunq̄ Italia cōparuisse. Velut Gemursam obliterato nomine extinctam. Nec Colū quisq̄ prius Impatore senserit. Simili modo rationabile est non tantum Alope-

tiam cum facie tartarea, quæ Accidens est, in indispositis præsertim potuisse latere cum substantia seu Morbus in quo sit det tot millibus latuerit Italis annis, eo maxime cum primo sui detectu vlcerum affectus cōparuerit, successiue dein Pustulæ, Dolores, Nodi postea, & Reliqua. Mouetur tamen rationabiliter eruditissimus frater, cum uenustas corporis capillorum & pilorum præsentia ac ipsorum multitudine existat, Et econuerso deturpant & fædum reddunt Pilorū absentia siue Priuatio, Diminutio, seu Paucitas, Vt & Tartarea. Fædissima Turpisue Aliena & Extranea confingatur Facies & Dissimilis a seipso uultus in Epidemico præsertim iecinoris morbo. Vnde coacti fuerint Medici Medicamentū comperire quo sisterent nec simul repente defluerent Pili, Delinientes locum qui Depilari suspicatur calido Hoc

Linimento.

Recipe Florū seu ycorum iuncturarū canarū recentium
Capillorum uen. recentium subtiliter incissorum
Lixiuij ueteris. q. s.

Fiat admodum Vnguenti igni ebullientes & inunge.
Sed ante ac post colluunt calido Hoc

Lixiuio.

Recipe Vrinæ puerorum }
Vini albi odoriferi } añ. q. s.
Lixiuij ueteris Misce }

Inungantur ex isto unguento.

Recipe seppi castrati colluti cum Aquis Lupullorum Fumiterræ ultimo Rosarum ter cum unaquaq; de per se ac sigillatim Aqua semper permutata.

Capillus etenim & omnis Pilus exceptis paucis sicut sunt Palpebrarum & superciliorum extenditur augetur &

continuo manet, neq; secundum naturam defluit, quoniã eius materia sicca licet sit nec penitus tamen, retinet enim humiditatem quandam pinguem & glutinosam causam durabilitatis & permanentiæ eius sicut permanent nec defluunt secundũ naturam untuosarũ arborum folia, quo ex Gal. de cõpositione medicamentorũ ad loca. i. sicut Plante quædam humiditatis quandoq; indigentia deficiunt & exiccantur, et quædã aliquando humiditatibus extraneis eis appropinquãtibus corrumpuntur, Ita & Pili uel humiditatum indigentia quibus nutriri debent corrũpuntur & cadũt, ut in caluis senibus consumptis & conualescentibus fit, Vel Humiditatis prauitate ei approximata seu appropriata, ut in Alopetia et tyria fit. Vnde causa gignens Alopetiam & tyriã ex Auicẽna est materia mala manens in cute & origine pilorum corrodens eos & prohibens nutrimentum bonum eis quandoq; cholerica quandoq; Melancholica, quandoq; Phlegmatica quandoq; ex sanguine corrupto, significatum cutis colore abrase fricatione Leui uel Regimine præcedente, uel Accidentibus huic annexis, ut plurimum tamen ex materia phlegmatica exacuata, De qua sola ideo Zoar meminit. Aut dominante in toto, aut in Cerebro & partibus capitis.

Curatur.

Recens tamen sepius euacuatione sola de cõposi. med. ad loca. i. Gal. Sanaui ego Alopetiam condictionabilis firmitatis laxatione tantum, Nam qui frequenter per mensem quolibet die sumpserat tubera ad saturitatem Alopetia correptus yeracollocinthis purgatus post. 20. dies rediјt sanatus. Commentario ucrum enim. 6. 34. segmenti quicunq; calui fiunt his Varices magne non nascuntur quibus uero innascuntur rursus capillati fiunt, inquit uerificari

Aphorismum de Caluitie improprie dicta, Quę ex corruptis humoribus fit Alopetia. s. & tyria, superuenientibus enim patientibus Alopetiam & tyriam uaricibus magnis sanantur propter transmutari materiam quę faciebat illas ad inferiora & Varices: Nam de caluitię proprie sumpta inquit quis ignorat insanabilem passionem caluitiem existere ex Nicolao Flo. ser. 7. quasi dicat nullus. Sanāturq; leuioribus Medicamentis qui capillorū casum huius inluria morbi patiūtur, propterea quod nō multa est materia nec crassa nec uiscida nec lenta multum, ut Natura ualeat sub uaporis ac fumigenere eam superius foraminibus suis mouere & expellere porositatibus dorez ex Auicen. Ac crassiorem subtiliatam per testam, Vnde corporibus seu quibusdam Temperamentis calidioribus magis Depilari contingit, corrupta quidem Pilorum materia a corruptis in iecore sanguine & Reliquis congenitis humoribus fomentum & concipiente proprium alimentum. Quo fit ut Multi ex seipsis fuerint a Natura restituti. Aliqui sola illarum partium abrasione. quidam Euacuatorio Medicamento. quidam ligni decocto, Nec ulteriora uel Fortiora expetierint. Neq; alijs curandi Modis integritatē adipiscuntur.

De Dentatiua.

VT septimum demum etiam in præsentiarū cōparuerit signū Dētatiua. s. seu dentiū casus. & alia deinceps si uixerimus diu nosipsi, sed rationabilius posteri uisuri sint sinthomata. Cū enim de dispēsantibus corpus nostrū uirtutibus Morbi omnes ex tribus ꝓueniāt particulis capite corde ex hepate ipsis uel alteri cōpatientibus. Et epidemicus iecinoris fit morbus uaria humorū affecti iecinoris corruptione. In iecinore qui intēperatæ naturę fit ex Gal. De tuenda sonitate. 6. adeo ut multa excremēta gignat, Vnde ledi Membra

contingat in quodcunq; excrementa pro cubuerint, ut iecino ris malignitate ultima fiat Hydrops, materia pectus ledente Asthma æthica ac Phtisis, Atq; proprij a cæteris particulis Morbi. Dentibus itaq; Radices sunt cum quibus infiguntur mandibularum ossibus, & super marginē cuiuslibet foramis nis additamentū magnum oritur dētes circundans quatenus se fortius teneāt ac fortiores existant, Ligamentum autē hoc seu pāniculus ꝓcedit a panniculo maxillas cooperiente ꝓce dente a pāniculo cooperiente craniū. & iste exit a pānicu lis cerebri ex Auicē. Ex serapione aūt accidit dētibus debili tas cadūtue alimēti defectu sicut cōtingit ultimis senioribus, quibus ut plm dētes naturaliter cadunt nutrimēti defectu neruorūq; ac ligamētorū quibus maxille alligātur debilitas te. Materiæ itaq; sub fumi ac uaporū gñe crassioris nō potē tis nec per testā neq; foraminibus Dorez expelli cerebri fri gore uiscidioris effecte pericraneo detente ac eius inferiora grauitate, tum naturæ impulsu dentiū ligamēta petētis pra ue ac corrupte dentiū fit casus turpiori ore redacto. qui in adultis deperditi, nec renascuntur amplius. Cura.

VT necessariū languenti sit cum ceperit dentiū lesio nes sentire, uel materierum ad hos defluxus ruere re pente Medici cōsilia adire: continere: purgari: ac Ligni uitæ Aquam sorbere. Dētes firmātibus uti. Materię cōfluentis re siduū sistere, uel potius desiccare: cōfortare et addere robur.

An autem uocis sempiterna ac perpetua amissio octauū esse possit Galleci morbi signum de sinthomatum causis. 5. Galenum supra accipite testem.

Vnguiū casus in pluribus Romæ contingens Venetijs ac ubiq; locorum multis. 9. ualeat esse signū referendum ut su pra in proprias causas ac superioribus recte curandum.

Vlcera Meri. decimum.

Aliaue & plura particularum omnium humani corporis finthomata praua, hucusq; tamen eo terminata numero dinumerata quoniam sæuiora lõgiora & q̃ maiora letalia ac ut plurimũ concomitantia. Vt non fuerim rationibus his diminutus frater clarissime. Neq; mirandum neq; mei defectu. Si contigerit Morborũ quosdam quibusdam regionibus & climatibus multiplicari, & non in alijs. Similiue modo aliquo tempore multiplicantur Morbi ac sua sequela signa manifestantur qui alio tempore non comparuere. Quæ rationes longius explicantur Libro ad Paulum. I I I. summum sanctissimumq; Pontificem de uita Hominis ultra. 120. annos protrahenda. Vt nec inconueniat passiones quasdam adesse & finthomata Regionibus quibusdam temporeue quodam & quasdam morum corruptione nusq̃ comparuisse. Multa enim post scripta tum ab Antiquioribus tum a Neotericis nobisq; ipsis ac cæteris adhuc uiuentibus inuenta sunt, & plura inuenientur. Multaq; nunc extãt & erũt post nos ignota arte inuentis semper addente, In dies adiscimus & crescit ars Medica sicut artes cęteræ ex Plinio ac Platonicis, immo Galen. Artem Medicam incremento fieri prodidit. E Peru e Nouo Mundo nuper ac nouiter reperto smaragdi Noua genera ualoris triginta millium ducatorũ ac sexaginta adeuecta sunt, Rubinum ex anglia album aduectum, & ego saphirum possideo Nigrum occultarum multarum uirtutum illustrem cælestiq; uirtute dotatũ. Vnde Noua semper expectabatur, & discebat Galen. Itaq; lege Vale uiue.

FINIS.

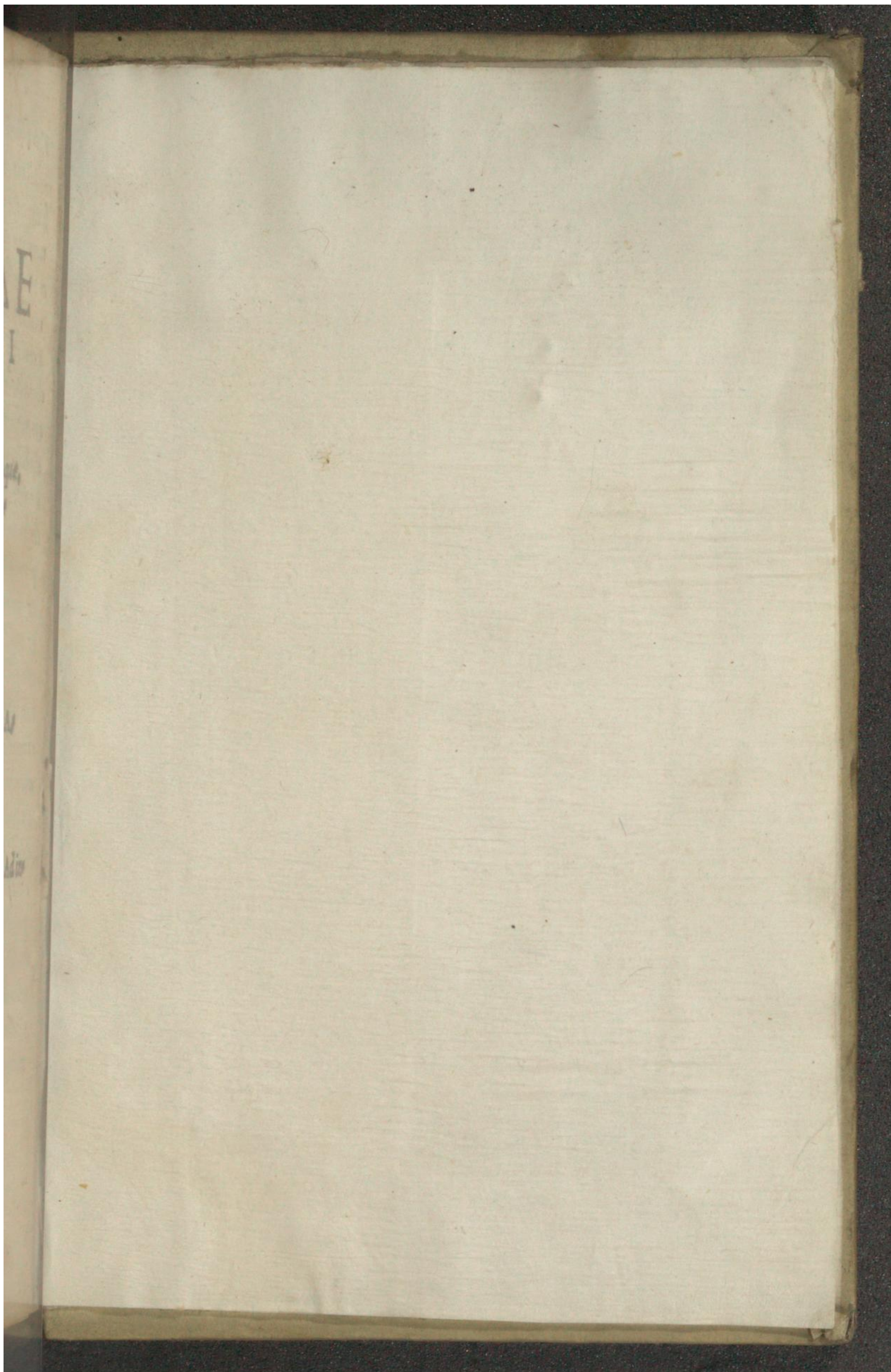
THOMAE PHILOLOGI RAVENNA.

Mali Galeci sanandi. Vini Ligni, & Aquæ. Vnctionis. Ceroti. Suffumigij. Præcipitati. ac Reliquorum.

MODI OMNES.

DEPILATIVA. DENTAtiuaq; nuper comparente addita.

Impressum Venetijs per Ioannem Patauinum: Ad instantiam Matthæi Pagani. 1545. Mense Septembri.

sfr. 20.–